

Ціна 1.00 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК XXX

СІЧЕНЬ — 1979 — JANUARY

Ч. 1 (347)

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published every month
except August by the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

Editor-in-Chief: M. Dalney

Second Class Mail Registration Number 1668
International Standard Serial Number ISSN 0048-1017

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

Видає

Спілка "НОВІ ДНІ" з обм. відповідальністю

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

Мар'ян Дальний -- головний редактор

Члени Редколегії: Тоня Горохович, Василь І. Гришко,
Дмитро Кислиця, Олексій Коновал, Іван Манастир-
ський, Омелян Гарнавський (технічний редактор),
Ярослав Харчун, Марко Царинник.

Адміністратор — Григорій Мороз, тел. 252-4553

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

Австралія — 7.50 австралійських доларів

Великобританія — 4.50 англ. фунти

Канада і США — 10.00 доларів

Франція — 30 франків

Всі інші країни Європи і Півд. Америка \$6.00

Чекі і грошові перекази виписувати на
"NOWI DNI".

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

Mr. A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

В Австралії:

Mr. S. Krywolap, Box 1586 M, G.P.O. Adelaide
S. 5001, Australia

На Чикаго і околиці:

Mr. D. Sawertailo,
1745 Juniod Terr., Des Plaines, Ill. 60016, USA

На Філадельфію і околиці:

Mr. S. Jewsevskyj,
420 Woodhaven Place, Philadelphia, Pa. 19116
USA

На Тандер Бей і околиці:

Mr. P. Swyrydenko
133 Bethune Street
Thunder Bay "F", Ont.
P7C 2G4

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

NOWI DNI

Box 126, Postal Station "N"
TORONTO, ONT., CANADA
M8V 3S4

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

М. Дальний — З НОВИМ РОКОМ ПРО "НОВІ ДНІ" І ДЕЩО ІНШЕ	1
Ярослав Харчун — ЛИСТКИ З КАЛЕНДАРЯ	3
А. Галан — ЧИ ВАРТО РОЗВОДИТИСЬ?	4
Рубен Даріо — НА ЗИМУ	4
Юрко Повстенко — РЕНАТА ВОЛОДИМИРІВНА БАБАК	7
** ЗАКЛИК ДО ЕМІГРАНТІВ 60-Х І 70-Х РОКІВ	9
І. Жак — САНС САВУАР	9
Г. Снегірьов — НАВОЇ ДЛЯ РОЗСТРІЛУ (Продовження)	10
Ю. Мовчан — МИКОЛА ПОНЕДІЛОК У СВОЇХ ЛИСТАХ	14
Данило Міршук — ПОВОЄННА РУСИФІКАЦІЯ УКРАЇНИ	16
М. Химич — МОЯ ПОДОРОЖ ДО ЄВРОПИ	20
П. Одарченко — УКРАЇНСЬКА МОВА В АМЕРИЦІ (стаття 10-та)	23
М. Гава — КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІ НОВИНИ	25
Бей-бак — ПЕЛЕРИНА (замість фейлетона)	26
П. В. Фокс — УРЯД КАНАДИ — ВАШ УРЯД	28
І. В. Манастирський — КУВАНЬ — ЗЕМЛЯ УКРАЇНСЬКА, КОЗАЦЬКА	28
М. Приходько — ПРО НАШОГО МИХАЙЛА МІНСЬКОГО	29
А. Юриняк — КОНЦЕРТ ГАННИ КОЛЕСНИК У САН ДІЕГО	30
Т. Хохітва, Є. Бережна, М. Іщенко — ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	32
СПИСОК АВТОРІВ "НОВИХ ДНІВ" ЗА РОКИ 1976-1978	35

На першій сторінці обкладинки: Рената Володимирівна Бабак в одній із своїх головних ролей (див. статтю на стор. 7-ій).

- Усі права застережені. Передруки і переклади дозволені тільки за згодою Видавництва.
- Статті з поданими іменами авторів не вичислюють поглядів редакції.
- Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти і скорочувати надіслані матеріали.
- Незамовлених матеріалів редакція не повертає.

Література, публіцистика, наука, мистецтво

ВІД РЕДАКТОРА

З НОВИМ РОКОМ ПРО "НОВІ ДНІ" І ДЕЩО ІНШЕ

За нами ще один щедрий для світу й для більшості з нас рік. Проте для "Нових днів" той рік був винятково тяжкий і переповнений різними несподіванками. Про деякі з них Ви знаєте, інші ж — хай сплять в архівах до слушного дня. Тут важно нагадати лиш те, що з Новим Роком наш журнал переступить 30-ий поріг свого життя, 30-ий рік служби інтересам безталанного, хоч і великого українського народу. Зокрема ж важливо нагадати, що в грудні ц.р. сповниться десять років, відколи не стало основоположника й довголітнього редактора "Нових днів" — сл. п. Петра Кузьмовича Чечета-Волиняка.

Саме ці "круглі" дати і наша незavidна дійсність заставляють відслонити бодай красчок таємниці довголіття "Нових днів", бо від того, як сприймуть це читачі, великою мірою залежатиме майбутнє Вашого чи нашого з Вами журналу.

Я знаю, що більшість тих, які сьогодні вершать долю українського народу на Батьківщині та й на поселеннях, воліли б, щоб "Нових днів" не було взагалі, щоб наш журнал не заторкував невідгуків для них питань, щоб не тривожив їх совісті й не заставляв бодай вряди-годи подумати про свої часто нерозважні й безвідповідальні вчинки. Про те, що "Нові дні" виконують передусім невдячну функцію отого Франкового собаки, що гавкає раз-у-раз, щоб наша совість не спала, свідчить навіть нотатка в "Енциклопедії українознавства", написана ще на початку 60-их років: *"Нові дні", універсальний ілюстрований місячник ...видавець і редактор П. Волиняк; побіч еміграційних авторів — передруки творів українських советських письменників, літературна критика, публіцистика; часто гостра полеміка на еміграційні теми..."*.

Часто гостра полеміка — так, але ніколи не обмеження еміграційними темами, бо ж навіть передруки творів підрядянських ("благонадійних" і заборонених) письменників — це не еміграційна, а таки всеукраїнська тема. І сьогодні, коли читаєте в "Нових днях" якийсь полемічний твір, який "хватає вас за живе" і Вам відрухово хочеться протестувати, добре подумайте раніш, чи не призначений той твір у першу чергу для письменників, учителів, інженерів і робітників, які живуть не тут, а таки в Києві чи якомусь До-

нецьку, дарма, що так мало з них це прочитають...

"Нові дні" заснував і двадцять років безперервно керував ними П. К. Волиняк. В одній особі він був їх фактичним видавцем, редактором, коректором, адміністратором і навіть експедитором. Він не жив з "Нових днів" (жив скромно переважно з продажу шкільних підручників), але жив ними й для них, часто докладаючи до журналу свої гроші, нерви, дні, вечори і недоспані ночі. "Нові дні" це ж була його основна робота й головна турбота. Про своє виснаження, перевтому й про інші труднощі та перешкоди він часто писав у журналі. Проте про справжні розміри цих труднощів знали лиш деякі його приятелі, що бували в нього в хаті, часто допомагаючи йому розсилати, а то й коректувати журнал. Тому й не дивно, що декому з них він говорив: помру я, — помруть і "Нові дні".

І все ж таки за життя Петра Кузьмовича це можна було уявити нормально функціонуючу редакцію і адміністрацію "Нових днів". Був же редактор (Волиняк), що мав безпосередній щоденний контакт з друкарнею і співробітниками. Якщо він не встиг закінчити якусь статтю "сьогодні", то міг це зробити "завтра". Був адміністратор (Волиняк), якого всі і всюди бачили, і який завжди міг прийняти відновлення передплати, записавши її на коробці з цигарок "Експорт". Була й реальна адреса редакції і адміністрації, був столик і телефон редактора-адміністратора — все це в його приватному домику, заповненому бібліотекою, журналами, газетами, надісланими новими книжками і скиртами розпечатаних, а то й нерозпечатаних ще листів...

"Віднині во єдино зливаються століттями відірвані одна від одної частини єдиної України, Західньо-Українська Народня Республіка (Галичина, Буковина й Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна. Здійснилися віковічні мрії, якими жили й за які вмирали кращі сини України. Віднині є єдина, незалежна Українська Народня Республіка".

(З Універсалу Директорії, проголошеного 22-го січня 1919 р.).

Від смерті П. К. Волиняка всього цього немає, крім скрит листів і матеріалів. Не лиш читачі, але й близькі наші співробітники просто не уявляють умов, у яких журнал уже 9 років виходить, бо рідко ми про це згадуємо. Редактори "Нових днів" живуть не там, де журнал друкується, не мають безпосереднього контакту з друкарнею, не мають змоги перевіряти коректу набраного матеріалу, тому в журналі часто трапляються такі "чортки", як напр. "Петро знову написав до чортиків" (замість *"написався до чортиків"*), "демократична, на жаль, УНРада" (замість *"декоративна"*) і т. д. і т. д. Хоч в еміграційних умовах і виданнях без таких і подібних "друкарських чортиків" нам, мабуть, не обійтись...

Основна (бо заробіткова) праця редактора така, що коли він не напише чи не виправить матеріалу "сьогодні" (себто переважно вночі чи в суботу й неділю), то не зробить цього і "завтра", і не появиться в "Нових днях" якесь важлива новинка чи коментар... Навіть на найконецніше листування не вистачає часу, часто немає можливості хоча б подякувати авторам за надіслані їхні книжки, віднотувати їх у журналі чи знайти рецензентів. Те, чи "іконостас" редколегії складається з п'ятьох чи з двадцятьох осіб, практично мало значить, бо в наших умовах якийсь поділ функцій чи справжнє колегіальне редагування — річ неможлива до здійснення.

Про нашу адміністрацію ніхто не уповноважив мене писати. Зазначу тільки, що кожний з наших чергових адміністраторів був також зайнятий тяжкою заробітковою працею, і кожний з них був кращий від одного нашого діяча, який, ставши адміністратором газети, розсівся був за столом, голосно нарікаючи, що немає кому піти через вулицю до крамниці купити йому перо чи олівець (не дивно, що ця газета не проіснувала й два роки)...

На початку я пообіцяв читачам відслонити краєчок тасмниці довголіття "Нових днів". Але ніякої тасмниці фактично нема. Є надлюдська жертва кількох одиниць чи просто чудо, зокрема коли мова про останніх дев'ять років. І про це чудо повинен писати не я, а попередній редактор Дмитро Варламович Кислиця. Сподіваюся, що він про це й напише, тим більше, що від минулого року він уже на пенсії і, мабуть, має тепер більше вільного часу...

Я тільки скажу, що жодне чудо не може повторюватися з року в рік. Тому, якщо читачі справді бажають, щоб "Н. Д.", зберігаючи свою незалежність, не тільки животіли, але й розвивалися (напр. два останні числа журналу було збільшено на чотири сторінки, хоч платні оголошення і пресовий фонд не збільшилися), то бодай у цьому році читачі таки повинні включитися в організовану кампанію за подвоєння числа передплатників і за придбання значнішого пресового фонду, а багатші з них (яких є чимало) повинні стати меценатами "Нових днів".

Чи можливо в наших умовах подвоїти на протязі року число передплатників, не міняючи характеру журналу? На мою думку, цілком можливо. Ось коли йдете в гостину до близьких однодумців, то раз скажіть їм, що замість принести

пляшку горілки, Ви виписали для них річну передплату на "Нові дні". І я певний, що Ваші знайомі одностуді на Вас не нагніваються, розмови між вами стануть цікавіші, а на другий рік Ваші знайомі відновлять передплату самі та ще й комусь іншому порекомендують журнал.

А чи можливо придбати "Новим дням" кількох меценатів, таких як має Центр українських студій у Гарварді, "Енциклопедія українознавства", Шевченківська фундація та й деякі пресові органи? Я певний, що можливо, якщо Дирекція "Нових днів" зробить відповідні заходи, зокрема ж як перетворить вид-во на добродійну установу й пошукає фундаторів для щорічного літературного конкурсу "Нових днів" тощо.

Не пропоную тільки кампанії того типу, що їх з успіхом провадить одна чи друга ОУН або й наші контрреволюційні "прогресисти", бо не дуже вірю в оперативність і дисциплінованість українських демократів, хоч і підтримую ідеї УДР чи й УРДП.

Так чи так, а бодай на тридцятому році життя "Нові дні" мусять придбати соліднішу фінансову базу, щоб могли оплатити переїзд до Торонто, скромну квартиру й мінімальні інші видатки котромусь з кваліфікованих наших редакторів, що вже на пенсії і зміг би бодай частину року жити там, де журнал робиться, а також щоб могли хоч скромно винагороджувати збільшену працю помічників адміністрації. При цьому "Нові дні" мусять залишитись і надалі *волинківськими* в тому сенсі, що не боятимуться "гострих дискусій" на належному рівні й відважно захищатимуть погляди більшості творчих одиниць з українського материка, зокрема тих, які проти безпредметності й абстракцій у мистецтві й літературі, проги примітивізму й пропаганди в науці, проти підлости й плазування, але й проти агентурності й гуррапатріотичної безвідповідальності в українській політиці.

Пишу про все це виразно, бо йдеться не про мене, а про забезпечення дальшого й кращого життя "Новим дням". Моє друге вимушене редагування журналу мусить скоро закінчитися: до пенсійного віку мені ще далека дорога, а крім того, я народився і виростав "не в тій області, що треба", тому часто почуваюся невідгідно в ролі, яку силою життєвих обставин довелося мені виконувати.

Отож, з Новим Роком — з новим щастям, дорогі читачі і читачки! І з новим завзяттям ділом докажіть, що "Нові дні" таки "не вмруть, не загинуть!" (М. Д.)

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ, КРІМ ІНШИХ ТВОРІВ:

М. Ковшун — ЗЛАМАНИЙ ПЕРСТЕНЬ
(оповідання, нагороджене на літературному конкурсі у Філадельфії)

М. Вукас — ЧУДОДІЙНА ОПЕРАЦІЯ

Г. Снегірьов — НАБОЇ ДЛЯ РОЗСТРІЛУ
(продовження)

ЛИСТКИ З КАЛЕНДАРЯ

ШІСТНАДЦЯТИЛІТНЯ ВІЗІЯ

Прийде колись травневий вечір,
Заплаче росами трава,
І хмарами згорбленим на плечі
Зіпреться сонця булава.

Я знаю — буде дзвін далекий
Мрійливо кликати тебе,
А я спочинуті від спеки
Піду в смеркання голубе...

Хто ти, де ходиш цієї миті,
Куди тобі простерлась путь,
Чи слів невисловлених квіти
Ще не скоро проростуть?...

В мою ж оселю незігріту
Завчасний сум не прийде, ні, —
Мені миліші сухоцвіти,
Ніж рожі, стоптані на пні.

Сині руки ночі
Розігнати хочуть
Дум рої шумливі,
І шепочуть ніжно
Струни білосніжні
Звуки пустотливі.

Ринок стих, дрімає,
Сивий Юр куняє
В інею мережці,
Я ж густу й пухнату
Хочу ніч ковтати
На лезиній стежці.

По Підвальної білій
Мчать автомобілі —
Чуда вогнеокі.
Я дивлюсь в чеканні
В обрії туманні,
Я забув про спокій.

ШЕСТИДЕСЯТНИКИ

ЕКСПРОМПТ 64 ДЛЯ ЧОТИРЬОХ РУК

Я вірю — ти колись прийдеш
До мене хмаркою легкою
І може, тихо обіймеш
І клявіші торкнеш рукою.

Збентежиш спокій мій чудний
Шопена збуреним потоком
І добрий, тихий звук струни
Розбудиш в серці ненароком.

Мені заграєш той мотив,
Що я проніс крізь буйну юність.
Я лиш для тебе схоронив
Глибоко в серці чисті струни.

Моя ти мріє, мій ти сум,
Як срібні звуки піаніно
Прилинеш ти за роєм дум —
І стане вічністю хвилина.

Ти — наче музика сама,
Ти зринеш соняшним акордом,
Життя даси оцим словам,
Моя єдина, юна, горда.

ЗИМОВИЙ ЛЬВІВ 65

Сині руки ночі
Затуляють очі,
Кидають у хвили
Збуреного моря.
Де ліхтарів зорі
І сніжинки білі.

Срібну росу струсили буйні трави,
У кожній краплі сонця сяє скалка,
В тремтінні дня, мов польова русалка,
Ішла весна, а з нею — юний травень.

Вставали Люди на землі, умиті
Дощами теплими і соняшним промінням,
Вдихали груди черешень цвітіння,
Єднались руки, силою налиті.

Вони пішли, одної неньки діти,
Мов та ріка — глибин цілюща сила,
І сили іншої, щоб гурт цей зупинила,
Свята земля не схоче народити.

ВІЗИТА ХРИСТА ДО ГРІШНИКА РОКУ 1970

Коли туман тобі заслав дорогу
І ти, мандрівче, схибив, похитнувся,
То знак, щоб зір угору твій звернувся, —
Спинись і тихо помолися Богу.

Повідай широко всю свою тривогу,
І ти відчуєш: Хтось тобі всміхнувся.
І щоб навек облуди ти позбувся,
Не гайся, — руку дай живому Богу.

Тоді рушай і слухай серця голос,
Зважай на Небо, й мудрістю, мов колос
У пору дозрівання, ти наллешся.

Живую воду, ту, що знав ти з казки,
Тепер знайдеш з Ісусової ласки
І вмиєшся, і з вигнання вернешся.

БУЕНОС-АЙРЕС 74

Їдкий туман повзе по Riachuelo,
Червоне сонце в сизий дим залізло.
Сто тисяч авт зафоркало залізною...
Буенос-Айрес... Присмерк... Любо-мило!

Спітнілий порт неомом затопило...
Гуляй, porteno, поки ще не пізно!...
А вранці встане, кліпаючи слізно,
З масної Ріо заспане світило...

Моя це пристань, тут на якір став я,
Та знов лаштую порвані вітрила,
Знов лине вітер мрій і марнослав'я.

Де ж гавань та, де б думка відпочила,
Де материк, що все життя шукав я,
Мій світ, мій дім і праця, серцю мила?

НОВИЙ РІК 75

Летять літа, гудуть віки, —
Для чого все це, милий Боже?
У небо вічне й невороже
Летять поранені думки.

Тимчасом, Книги сторінки
Хто чітко виконати може?
Чи тільки в мене, правий Боже,
Нерівно вписані рядки?

Лишилось, може, в Книзі тій
Листочків кілька — на печалі,
На золотавий порошок мрій?...

Надіє, в'янути не смій!
Для мене маєш, Боже мій?
А може, ще міцні скрижали

БЕРІЗКИ

Коси берізок — мов злива,
Наче зелений потік...
В мрії до мене прийшли ви
З рідних волинських доріг.

Ні, я про вас не забуду
В мурах високих міських,
Рими шукати я буду
В стовбурах ваших тонких.

...Наче гроза з літню спеку,
Свіжість несуть з далини
Рідні берізки далекі,
Мавки моєї весни.

Рубен ДАРІО

НА ЗИМУ

Зимовий день погас, і вже на мене мила
Чекає, сидячи, одягнена напів,
З куниці мантия теплом її повила,
В салоні вже вогонь лагідно запахів;

Вмостилась біля ніг ангорська кицька біла,
Мурчить і тулиться в поділ її шовків,
Блакить і білизну китайських ваз прикрила
Фіранка трепетна з японських берегів...

І тихий сон зморив її незримим чаром.
Я нишком увійшов, пальто буденне зняв,
До любого лица торкнувся вуст жаром, —

Немов троянди квіт на щічках забуяв;
Прокинулась вона, сипнули очі жаром...
А з неба на Париж тимчасом сніг спадав...

Переклав з еспанської Я. ХАРЧУН

Анатоль ГАЛАН

ЧИ ВАРТО РОЗВОДИТИСЬ?

— У нас криза взаємин, Іване, — сказала Надія і посміхнулася тією усмішкою, що виключала заперечення з боку партнера. — Ось сьогодні ми ще не перемовилися жодним словом. Ти мовчиш і я мовчу, бо нема про що говорити. Ну, що ж, горіли, а потім охололи, й лишилося дві купки попелу, з яких не добудеш ані вогню, ані тепла. І тому я вважаю, що краще нам розійтись.

Подібні розмови відбувалися вже не раз і не два. Іван затагнувся цигарковим димом і спокійно відповів:

— Здається, я не давав тобі причини для такого рішення. Може, в тебе є особисті міркування, себто на твоєму обрії з'явився інший промінь... В

такому випадку, розуміється, я не маю права тебе затримувати.

— Ні, Іване, ніякого "променя" нема. Ти мене знаєш. Я не належу до темпераментних жінок. Шкода, що Бог не дав нам дітей. Тоді, можливо, компенсувалась би ота відчуженість між нами, материнство викликало б інші зацікавлення, примирило б з тим, що вічного споріднення між чоловіком і жінкою не існує.

— Ну, добре, — втомлено сказав Іван, — значить, будемо ділитись?

— А що нам ділитись? Хата на дві родини, квартирантів якраз нема, вибирай собі або низ, або верх, мені однаково.

Був вечір. Липнєве сонце схилялось до обрју, авта мчали по вулиці в обидва боки. Надія діловито почала відокремлювати свої речі й переносити їх на другий поверх, де їй більше подобалось бути. Іван байдуже спостерігав те відокремлення, читаючи якусь книжку.

— Надю, — запитав він, — а ключі будуть спільні чи теж окремо?

Це її найприкріше вразило. До чого ж недоречно запитання! Якщо розводимося, то ясно, не може бути спільних ключів. Проте вона здержалась і байдуже відповіла:

— Як хочеш. Мені нема чого таїти від тебе, а тобі від мене.

Це був перший вечір "роздільного" життя. Тиша ледь шаруділа крилами на обидвох поверхах, і там і тут було нудно...

Надія почула, як клацнув замок у дверях, значить, Іван кудись пішов. Куди? І чого? А яке, власне, твоє діло. Він же тепер незалежний...

Вечір тягнувся дуже довго. Скінчилася година телевізійних новин, читати не хотілось. "Піти до сусідки? — подумала Надія. — А що в сусідки? Така ж буденна нудьга, хібащо почуєш якусь плітку".

Несподівано біля дверей задзеленчав дзвінок. Надія визирнула крізь загразоване віконечко вгору і побачила давнього приятеля, Дмитра Кухарчука.

— Ви до мене чи до Івана?

Дмитро спантеличено кліпнув очима.

— До вас обох. А хіба ви вже маєте різні адреси?

— Так, ми розійшлись.

— Давно?

— Сьогодні.

Дмитро покрутив головою.

— Це для мене новина, зовсім неочікувана. Ви кажете серйозно?

— Серйозно, пане Дмитре. Іван сам по собі, а я сама по собі. Днями вже матимемо офіційний документ про розвід.

Розпитувати далі не хотілось. Дмитро сам належав до тих невдач, що "пробували" не раз приплисти до тихої пристані й відчалювали, не пришвартувавшись, тільки зробивши короткочасну зупинку.

— Як же ви живете, пане Дмитре?

— Живу... Сьогодні — копія вчорашнього дня, а завтра — копія наступного. Страшенно все набридло. Як подумаю, що лишається мені ще двадцять п'ять років отак нидіти, готовий підписати договір про мандрівку в космос без повороту...

— Для чого ж так далеко? Можна переїхати в інше місце.

— А в іншому місці не те саме? Фабрика, конвеєр, понадчасові години, якщо є бажання більш заробити, а потім обід у ресторані й порожнє домашнє приміщення. Оце й усе моє життя.

— А знайти собі пару не хочете?

— Шукав. Знаходив. І кидав.

— Хто ж вам винний?

— Може, й я сам. Шукав чорт зна чого, якось душевного споріднення, забувши про те, що основою є звичайні людські взаємини, а головне

— терпимість одне до одного. Мовляв, живи, як тобі хочеться, думай, як тобі подобається, аби не сварилися й не билися...

Надію щось кольнуло в мозок.

— Пане Дмитре, ви не багато старший від мене, але маєте більший досвід у житті. Скажіть мені, ота "толерантність" завжди потрібна?

— А як по-вашому, пані Надю? Смішно говорити про якусь "вічну" любов чи, бодай, прив'язаність. Усе так ясно. Ви знайомі з філософією Фройда? Власне, то й не філософія, а ствердження життєвих істин. Людина і тварина в своїй суті тотожні. Статевий гін в однаковій мірі властивий і одній, і другій. Для чого люди женяться? Щоб продовжувати рід? Дуже мало вони про те думають. На першому пляні... ви знаєте що. А потім настає пересичення, аналіза, критика, словом — дурниці. Я навіть за примітивні взаємини примітивних людей. Вони живуть, так би мовити, рослинним життям, не переймаються якимись "вищими" сферами і тому щасливі.

Надія почула, що двері на першому поверсі відчинилися, насторожилась, захвилювалась. Дмитро зауважив це хвилювання.

— Ну, пані Надю, я піду. Може, зазирну до Івана, поговоримо трохи.

Надію охопив неспокій.

— Пане Дмитре, тільки не сьогодні. Ось ми з вами так добре балакали, а тепер... ті ж самі балачки ви повторите з Іваном. Прошу вас, заходьте до нього й до мене, коли схочете, тільки не в той самий день. Ви мене розумієте?

У Дмитра, взагалі, не було найменшого бажання ставати на ту чи іншу сторону, бути посередником між двома розведеними. Він уклонився, сказав "до побачення" і рушив у свою парубочьку резиденцію.

2

А час ішов. Літо почало схилятися на осінь, пожовкли травники й парки, вітер уже не лоскотав лагідно, а непокоїв холодом. Сумно було на обидвох поверхах, у розділеній парі не знаходилось чогось цікавого, гнітили будні.

І ось тоді знов появився Дмитро. Надія зустріла його як бажаного гостя, заходила готувати закуски й випивку.

— Пані Надю, ви не турбуйтеся!

— А я й не турбуюсь. Якраз мені час вечеряти, тож і ви за компанію зі мною.

Дмитро помітив, що Надія багато більш від нього пила. "Чи не п'є вона й на самоті? — подумав Дмитро. — Це вже гірше".

— Ну, розкажіть щось веселе! — просила Надія. — Що чули? Кого бачили? Хто оженився, а хто розвівся?

— Нічого я не чув, Надю. Живу, як равлик у своїй мушлі, навіть людей рідко коли бачу.

— Ходите до кіна?

— Іноді ходжу.

— А чому не запросите мене? Я б не відмовилась.

Вони, скінчивши вечеряти, сиділи на м'якій канапі, близько одне від одного. Надія розчервонілась, була приваблива й збуджена.

— А Івана майже ніколи нема вдома, — ска-

зала вона, і раптовий неспокій пробіг по її обличчю. — Не знаю, де він буває.

— Хіба ви не розмовляєте?

— Ні. Я вирішила обірвати все до кінця. І обірву.

Раптом Дмитро відчув на своїй шиї оголені Надіїні руки.

— Боїтесь мене? — спитала Надія.

— Ні, не боюсь, тільки не розумію вас, вашої... гри в любов.

— Дмитре, все наше життя — гра, іноді добра, іноді недобра, але без неї було б дуже сумно, як у камінному мішку...

За вікном шаруділи авта, чийсь пес настирливо гавкав, наче вимагав до себе уваги. Надія підвелась і погладила Дмитра по голові, ще повній густого, трохи сивуватого волосся.

— Отак, мій друже, — сказала вона. — Життя дає нам тільки хвилина радості, тож будемо вдячні йому й за те. Чи не правда?

Що було відповідати Дмитрові? Перевести розмову на якусь філософську тему? Або, може, картати партнерку за легковажність? По суті, ця легковажність гніздиться в кожному з нас, пора біблійних Йосипів Прекрасних проминула назавжди, тепер від спокуси не тікають, а зразу ж її піддаються.

— Між іншим, Дмитре, — сказала Надія, — ти можеш залишитись у мене, скільки хочеш. На день, на два або й назавжди...

— Надю! Ти серйозно?

— Цілком. Спробуємо. Розуміється, без жодних оформлень. Якщо помітимо... дисгармонію, ніхто нікому не буде винний.

3

Практичний Дмитро не прийняв пропозиції Надії. Хто його знає, як піде далі. У Дмитра теж своя хата, звичний для нього розклад життя, уподобання, що увійшли в тверду норму. Вони зустрічалися напереміну, то в одного, то в другого, разом відвідували кіно, театр, але не було в них потреби не розлучатись, бачитись щодня, ділитись думками. Тільки ідеальні подружжя або ідеальні коханці здібні на те, як співається в пісні:

Візьми моє серце,
Дай мені своє.

Минула осінь, минула зима, почалося щось середнє між весною й літом, бож в Америці наочного розмежування цих пір року нема.

Одного разу Надія повернулася додому й заважила біля своєї хати знайому медсестру.

— Ви, може, до мене?

— Ні, до вашого колишнього чоловіка.

— А що з ним?

— Хіба ви не знаєте? Два тижні тому його оперували, вирізали тумор, на щастя, доброякісний, і тепер він під лікарським доглядом. Лікар приїздить раз на тиждень, а я й ще друга медсестра відвідуємо його по черзі кожного дня, бож він потребує звичайної людської допомоги.

У Надії стислося серце. Вона зачала, поки медсестра поїхала, а тоді рішуче потягнула до себе двері першого поверху.

Іван лежав на канапі. Перед ним, на малому столику, були розставлені якісь пляшечки з ліками і великий кухоль кааи.

— Іване, — винувано сказала Надія, — я ж не знала... Чому ти не повідомив мене, я б тобі могла...

— Дякую. Як бачиш, допомогли люди.

— А що ти їси?

— Те, що зварять медсестри. Вони обидві добрі господині.

— І в тебе нема нікого... ближчого?

— Як бачиш.

— А куди ти їздив так часто?

— Це було перед операцією. Їздив на різні досліді, бо лікарі припускали можливість обійтись без хірургічного втручання. Не обійшлося!

— Як же ти почувашь себе тепер?

— Майже нормально. Не можу тільки нагинатись, підносити щось тяжке і довго стояти на ногах.

Надію кольнула зневага до самої себе. Ось вона здорова, ще молода, живе тільки для власного задоволення, а поруч людина, з якою була разом вісім років, відштовхнена й майже забута нею. Дмитро... А що таке Дмитро? Герой? Ідеал? Далеко йому до ідеала! Певно, тільки в книжках, у фантазії письменників існують цілком щасливі пари, а насправді цього ніде нема. Що ж тепер? Знову повернутись на свій другий поверх, знавши, що поруч тебе близька колись людина терпеливо, без скарги мириться із своєю долею. І Надія твердо сказала:

— Іване, ти можеш мені простити?

— Що простити?

— Те, що я була дурна, покинула тебе, сподіваючись на щось... нездійснене. Якщо просташ, ми можемо здати другий поверх квартирантам...

Наступного дня Дмитро даремно дзвонив біля дверей Надії. Там уже нікого не було.

Купіть собі цікаву книгу

публіцистичної і літературної
творчості

ПЕТРА ВОЛИНЯКА

ПОГОВОРИМО ВІДВЕРТО

Книга має 680 сторінок,
на доброму папері, 25 фот,
у твердій оправі.

Ціна книги 12.75 дол., включно
з пересилкою.

Поштові перекази або чеки
виписувати на "НОВІ ДНІ".

(Адреса на 2-ій ст. обкладинки)

РЕНАТА ВОЛОДИМИРІВНА БАБАК

Хто не чув про нашу співачку Ренату Бабак?

Рената Володимирівна Бабак народилася в Харкові в сім'ї військового інженера і його дружини-лікарки Поліни Бабак. Батьки Ренати Володимирівни походять від завзятих і впертих слобідських козаків, і цим рисам характеру можна до певної міри завдячувати початки її кар'єри у театральному мистецтві.

Ранні роки свого дитинства і юнацтва Рената Володимирівна проводила під час літніх канікул у своєї бабуні на Луганщині, часто перебуваючи зі своїми обидвома дідами на пасіці чи в овочевому садку або збираючи гриби і квіти в лісах і полях зі своєю бабунею. Ще тоді в Ренати виробилася велика любов до свого народу, до природи, прагнення пізнати все цікаве та невідоме.

Рената Володимирівна розповідає, що коли їй було приблизно 12 років і вона верталась одного разу з бабунею з мандрівки, їх у полі заскочила буря. Чорні, швидкопливучі хмари, грім і блискавка, вітер, що хвилював море золотистого життя, та церковний дзвін, що доносився у шумі бурі з недалекого села — все це привело її до такої душевної екстази, що, злившись разом зі стихією, вона заспівала на повний голос. З того часу спів став для Ренати Володимирівни виявом її найкращих почуттів та захоплення усім прекрасним.

Далі Рената Володимирівна розповідає, що її мама також дуже любила співати, мала надзвичайно кольоритний чистий голос, і її співом Р. В. дуже захоплювалась. Але коли Р. В., будучи вже підлітком, почала натякати своїм батькам, що вона хоче стати професійною співачкою — це викликало сильну негативну реакцію у них, особливо в її батька. Він з'ясував, що Ренаті треба вибрати якусь "серйозну й пристійну" професію, і радив їй учитись на інженера чи хеміка. Тільки хеміком став її брат, а інженером — її молодша сестра. Рената ж стала слазрозвісною співачкою і на вершинах своєї кар'єри за останні 10 років перебування в СРСР була солісткою Великого оперного театру в Москві, співаючи головні ролі багатого репертуару цього театру.

Знайомий родини, соліст Київського оперного театру "Х" також відмовляв Ренату від цієї професії. Він говорив їй, що на це треба присвятити усе своє життя, що шлях до вершин надзвичайно тяжкий і тернистий і що співак може бути лиш або добрий, або взагалі ніякий. Але погодившись прослухати Ренату, "Х" змінив свою думку і, захопившись її талантом, він сказав їй, що вона мусить віддати своє життя музиці. Він також переконав Ренатиних батьків, що для неї це єдиний життєвий шлях.

Першим тяжким ударом для Ренати було те, що до київської Консерваторії ім. П. І. Чайковського її... не прийняли. Але її прийняли до зна-

менитої Консерваторії ім. Римського-Корсакова в Ленінграді, де вже з першого курсу її взяли виступати в спектаклі "Пікової дами" Чайковського, який ставила студія консерваторії. Коли Рената Володимирівна була студенткою третього курсу, Ленінградський оперний театр узяв її як солістку, і там вона співала до кінця свого перебування у Ленінграді.

Повернувшись до Києва, Рената Володимирівна закінчує Київську консерваторію і отримує диплом оперної співачки меццо-сопрано. Вона стає солісткою Львівського оперного театру, виступаючи у головних ролях ряду опер: Кармен в опері "Кармен" Бізе, Сантуцци в "Сільській честі" Масканьї, Лявури в "Ля Джоконда" Понкієллі, Амнеріс в "Аїді" Верді та багатьох інших. Два роки згодом Рената Володимирівна була прийнята на конкурс солістів, що його оголосив Великий театр. Її єдину із 160 учасників цього конкурсу прийняли солісткою Великого театру, і вже за три місяці вона виконувала там роль Амнеріс в опері "Аїда". В наступних 10 роках Рената Володимирівна співала головні ролі в ювілейних спектаклях із корифеями оперного мистецтва, відомими на весь світ тенорами Сергієм Лемешевим в опері "Євгеній Онєгін" Чайковського та Іваном Козловським в опері "Льоген-грін" Вагнера, в операх "Кармен", "Аїда", "Дон Карлос", "Трубадур", "Вертер", "Борис Годунов", "Хованщина", "Царська наречена", "Мазепа", "Пікова дама", "Руслан і Людмила", "Русалка" та багатьох інших.

Вона також дає багато сольових концертів по більших містах Радянського Союзу, часто виступає у радіо і телевізії, з виставами Великого театру їде на турне до Канади, Польщі, Угорщини, Болгарії, Німеччини і Італії, а зі сольовими концертами — до Фінляндії і Німеччини.

Восени 1973 року Великий театр приїхав на гастролі до знаменитого оперного театру "Ля Скаля" в Мілані. Відспівавши роль Марфи в опері "Хованщина" Мусоргського, Рената Бабак з допомогою відважного українця обійшла театральних КГБістів, дісталася до Торіно, зголосилася до поліції і попросила політичного притулку. Ось що вона розповідає про цей незабутній випадок:

"За мого життя в Радянському Союзі, а особливо за останніх 10 років праці у Великому театрі я бачила велику несправедливість до українців узагалі, а до українських мистців зокрема. Я бачила, як радянський режим стримує розвиток мистецтва українців і інших народів, як мистці попадали в неласку за саме намагання проявити щось, що не зовсім відповідало офіційній лінії... Розуміючи, що мистець мусить бути у першу чергу вільною людиною, щоб могли якнайкраще віддзеркалювати мистецтво, особливо мистецтво свого народу, якому кожний з нас мусів би слу-

жити, я знала, що вихід у мене з цього становища був тільки один — мені потрібна була тільки загода... В 1967 році в Монреалі, де я гастролювала з Великим театром на Експо, мені заборонено мати українські твори в програмі, а коли я заспівала їх у наддатках — я за це отримала великий виговір не тільки від адміністрації театру, але й від радянського посла до Канади. З багатьох причин я не змогла використати в Монреалі нагоди для втечі, а повернувшись до СРСР, я відразу попала під партійний нагляд. Мені заборонили виступати у радіо й телевізії, мені перестали давати прем'єрні спектаклі, і мені часто приходилося співати в операх, що були рекламовані прізвиськами інших солісток, тобто фактично я виступала часто під чужим прізвиськом, а деякі колеги в театрі почали мене жартома називати "бандерівкою", хоч у той час я навіть не знала, що це означає. Мене не випускали за кордон сім років, отже їдучи на гастролі, я знала, що це або *тепер*, або *ніколи*".

Італійська поліція охороняла Ренату Бабак аж до того часу, поки завдяки старанням Ольги Кливак-Горячої та Богдана Панчука з Канади канадський уряд дав їй дозвіл на в'їзд до Канади. У Канаді Рената Бабак перевивчила свій репертуар на оригінальні мови (Великий театр уже понад 200 років ставить спектаклі виключно російською мовою) і за кілька місяців переїхала до Нью-Йорку.

У багатьох пресових інтерв'ю вона відверто говорила про причини своєї втечі, про свої прагнення і мрії, заявляючи українцям на волі — "мої концерти у вашу честь. Здобувши свободу, стараюся тепер добитися на вершини мистецького життя цієї країни, та не лише як Рената Бабак, але в ім'я і з ім'ям України".

Рената Бабак дає безліч концертів для українського середовища, виступає на концертах для відзначення незалежності і соборності України, дає серію концертів у користь Українського наукового центру при Гарвардському університеті та виступає на американській сцені. Ось що пишуть про її виступи професійні музичні критики:

"Безумовно лірично-героїчне меццо-сопрано з широкою скалею від інтенсивного звуку альтових позицій до блиску сопранових регістрів. ...Без зайвої патетики осягає експресивні екстремі від піяніссімо до форте вчиз чи вгору. Кульмінація в неї не є напруженням технічного порядку, лише здецидовано емоційним завершенням.чудовий голос, гнучкий у легатах і деталях та вироблений в кольоратурі, якій вона додала свого індивідуального оформлення і чару" — пише в "Гомоні України" Марта Кравців-Барабаш.

Пол Гюм, критик із "Вашінгтон Пост", чує у співі Ренати Бабак "моменти приголомшливої сили", сподівається "хвилюючих переживань в опері" і говорить, що "вона є однією з визначних оперних співачок".

Річард Бюл, музичний критик із "Бостон Глоб", пише: "Рената Бабак має голос, з яким треба рахуватися. Вона вміло й легко опановує слухачів силою і кольоритністю свого голосу і своїм співом проявляє всі прикмети зірки".

Музичний критик із "Гартфорд Курент" говорить, що "надзвичайну вокальну силу, яку Рената Бабак має в своїй диспозиції, вона доповнює правильним поетичним забарвленням, незалежно від того, чи вона виконує оперну арію, чи народну пісню. У вокальному мистецтві вона — чутлива стилістка, повна ліричної грації".

В рецензії на виступ Ренати Бабак у Палаці мистецтв у Монреалі, який (виступ) вона робила для допомоги жертвам землетрусу в Італії в подяку за те, що італійці дали їй політичний притулок після її втечі в Міляно, критик Флявія Моррісон пише в "Монтреал Стар", що "зіркою була Рената Бабак. В італійських і французьких оперних аріях вона продемонструвала феноменальні силу, техніку і драматичність свого голосу, який поєднує багато протилежних факторів — силу і фантастичність легато, прекрасні м'які грудні ноти, страшенну кольоратурну вмілість та блискучий дзвін верхніх регістрів".

Після виступу Ренати Бабак із симфонічною оркестрою в Джексон Міссісіпі, Н. Тілтон написала в "Дейлі Ньюз": "Рената Бабак продемонструвала стиль, що зробив її однією з найвидатніших артисток по обидва боки залізної заслони".

Коли автор цієї статті запитав Ренату Бабак, які загальні враження склалися в неї про українську еміграцію на Заході, вона висловила такі думки:

"Коли я вперше приїхала до Канади з колективом Великого театру на гастролі, мої початкові враження були надзвичайні. Я побачила наяву, що значить свобода і які величезні можливості мають українці на Заході робити все те, що є корисним і необхідним для всього нашого народу, особливо в ділянках політики і культури. А тому, що культура народу є фактично його лицем, яке в умовах свободи бачить світ, — представлення нашої культури перед світом є, на мою думку, головним завданням нас усіх. Згодом я побачила, що не завжди й не всі ці ідеальні можливості правильно розуміють і інтерпретують. Мені, наприклад, досі не є зрозумілим те, що такі численні українські організації не завжди вміють знайти спільний знаменник у загальноукраїнських справах. Мені незрозуміло, чому так багато українських публікацій друкуються своїми власними варіантами української мови, винайдених якщо не редакторами, то авторами цих публікацій. Адже мова у нас одна, вона також є нашим лицем, і тому ми всі відповідальні за те, щоб її плекати й на зій виховувати нові покоління. Тяжко говорити серйозно про культуру чи політику людей, мова яких не є літературною мовою свого народу.

Те саме стосується і мистецтва. Знаючи, що мистецтво сьогодні — це наша найкраща зброя, і маючи стільки талантів, — наші організації до цього часу не навчилися їх використовувати. Влаштуємо безліч концертів, виставок і т. д., але рідко коли це робиться на професійному й репрезентативному рівні. В результаті цього більшість таких імпрез залишаються імпрезами тільки для розваги свого українського середовища, а це не дає нам нічого корисного для репре-

зентації нашої культури перед світом. При таких умовах наші таланти часто пропадають. Я, наприклад, знайомо із співаком, який безсумнівно міг би бути одним з найкращих і найвідоміших співаків світу на честь і славу нам усім, якби він у свій час мав розуміння і підтримку наших організацій. Але, на жаль, він потонув у морі закритих імпрез, які ми у більшості випадків влаштовуємо для саморозваги й самозадоволення. У цьому наша велика трагедія”.

Тепер Рената Бабак готується наполегливо до нових оперних і концертних виступів. Вона незадовго співатиме в ролі Азучени в опері “Іль Троваторе” Верді, якою диригуватиме знаменитий Енріко Батізі у Мехіко, співатиме “Missa Solemnis” Бетговена з неменш знаменитим диригентом Акіямою і в ролі Ульріки в опері “Un ballo in Maschera” Верді. На початку січня у великій концертній залі Кеннеді Сентер у Вашингтоні Рената Бабак матиме спільний концерт з відомим солістом Метрополітен-опери Павлом Плішкою.

До Почесного комітету для влаштування цього концерту ввійшли багато сенаторів і інших провідних діячів США, включно з митрополитом УПЦ Владикою Мстиславом. Комітет очолили три відомі сенатори з обидвох партій: Роберт Дол, Говард М. Менценбаум і К. де Борда Пелл.

Тож бажаємо нашій співачці, відважній Ренаті Бабак, якнайкращих успіхів для слави нашого мистецтва і нашого народу.

З ЕМІГРАЦІЙНОГО САМВИДАВУ

ЗАКЛИК

ДО ЕМІГРАНТІВ 60-Х І 70-Х РОКІВ

Дорогі товаришко і товаришу!

Ми з Вами становимо вже четверту хвилю української еміграції на Захід. Перша, почата наприкінці XIX ст., була заробітчанська, національно ембріональна, світоглядно невироблена, малограмотна. Друга, породжена катастрофою відродженої української державності у 1918-21 рр., започаткувала модель політичної еміграції, що повторюється по нинішній день. Її інтелектуальні обрії були ще обріями глухих провінцій двох відсталих монархій. Ця еміграція принесла з собою поділи на партії, які ще донині живуть цим далеким минулим, обвинувачуються взаємно за втрату державності. Третя хвиля припливла наприкінці II світової війни, несучи з собою досвід двох найжахливіших тоталітаризмів і партійні поділи Галичини 30-х і 40-х рр., мало вже сьогодні зрозумілі комуністичні, хоч іще інертно триваючі. Наша хвиля з усіх найменша, майже непомітна, але вона є фактом. Її початки можна датувати приблизно частковою деєстаталізацією у Східному Блоці після 1956 р. Підсилили нашу хвилю ісход громадян УРСР єврейського походження після 1967 р. і втеча тисяч людей із

Чехо-Словаччини в 1968-69 рр. Є між нами недавні громадяни СРСР, Польщі, Чехо-Словаччини, Румунії — з унікальним досвідом, якого не судилося мати попереднім хвилям. Трудно нам знайти собі місце в існуючих українських організаціях на еміграції через відмінність наших життєвих досвідів і обріїв. Християнський клерикалізм багатьох із цих організацій не відповідає тим із нас, які вийшли з нехристиянських сімей або стали релігійно індиферентними. Специфічний антикомунізм інших разить тих із нас, яким близькі деякі ідеї соціалізму або які просто знають, що проблема не в комунізмі, а в чому іншому. Багатьом із нас трудно звикнути до набутої вже старою еміграцією грошоворобської і вузько прагматичної психології Західного світу. Солженіцинська принциповість ближча нам від “реалізму” і пацифізму за всяку ціну його західних критиків.

Отже, як нам з Вами бути?

Чи не варто скликатись нам, розпорошеним по світу і незнайомим одне одному, щоб познайомитись і обміркувати наші справи? Поговорити про те, яку роль ми могли б відіграти, що передати з нашого досвіду?

Навряд чи нам треба творити якусь нову партію, бо забагато серед нас різниць у поглядах. Але пригодився б якийсь своєрідний “Клуб шестидесятників і сьмидесятників за кордоном” із своїм дискусійним бюлетенем. Правдоподібно вдалося б нам дістати фінансову підтримку від деяких прихильних нам кіл старої еміграції...

Робіть копії цього обіжника і передавайте їх іншим членам нашої найновішої еміграції. Від того, скільки нас збереться, буде залежати успіх цієї ініціативи.

Будьте здорові!

САНС САВУАР

Він автом гнав вперед,
у даль,
до хмар,

Санс савуар!
І раптом грим,
і раптом бух,
Зовсім осліп,
зовсім оглух.

І в цю же мить
Вгору колесами лежить.
Так і помер санс савуар,
Не досягнувши хмар.

— — — — —
Не здався вже й волюнтаризм тепер,
Коли, санс савуар, помер.

4. VIII. 1978

І. Жак

НАБОЇ ДЛЯ РОЗСТРІЛУ

(Ненько моя, Ненько...)

ЛІРИКО-ПУБЛІЦИСТИЧНА РОЗВІДКА

(Продовження з попереднього числа)

"Політичних представників ворожого класу, розбитих у відкритому бою, які перетворили наукові заклади на штаби повстання, контрреволюційних змов і явки для шпівонів, які перетворили знання й спеціальність на зброю підривної роботи й антирадянських вчинків, які складали в своєму контрреволюційному підпіллі план кривавого пригноблення трудящих і знищення кадрів справжньої інтелігенції, — тих, хто складав план повороту культури і нації назад до умов капіталізму, хто шукав бойових контрреволюційних дій і створив конспіративну організацію "Спілка визволення України", ось кого судить Верховний Суд України.

Ось чому, товариші судді, таку інтелігенцію унідівський і петлюрівський табір, польська буржуазія вважають своєю і лементують про "небезпеку" для "мозку" українського народу, насправді ж — мозку української контрреволюції..."

Називаються імена й прізвища: Сергій Єфремов — бувший голова партії соціалістів-федералістів; наукові відрядження за кордон одержували члени "СВУ" Черняхівський і Ганцов; Володимир Чехівський — бувший прем'єр-міністр петлюрівсько-винниченківського уряду; Старицька-Черняхівська — "пройшла ганебний кривавий шлях разом з Петлюрою".

Утворили "центр" в червні 1926 року. "Весь 1926-27 р.р. центр безупинно провадив роботу, створюючи свої осередки в різних областях".

"Культ Петлюри, знаменитого погромника, був необхідний для них, здатний підняти хвилю зоологічного націоналізму, як заклик до звирячої ненависті, до погромів..."

Серйозно замахнулися, мерзотники! Нумо, далі.

Шляхи знищення радянської влади — "терор, повстання, інтервенція імперіалістичних держав"

"Повстання було програмною вимогою "СВУ", заради нього було створено розвинуту підпільну контрреволюційну організацію, йому на службу поставили спеціально створений петлюрівський апарат... — церкву, наукові заклади, школу, медичну".

"Початок повстання вони уявляли собі весною або влітку 1930 року, покладали особливі надії на 1931 рік..."

"Справа повстання була перш за все справою центру "СВУ", і тому, як показав підсудний Дурдуківський. "питання про підготовку повстання президія "СВУ" розглядала на своєму засіданні наприкінці 1928 чи то на початку 1929 року".

Зажди, почекай, щось дивне у цій фразі... Ага,

"як показав підсудний Дурдуківський" — ось дивне. Раніше сказано:

"Повстання було програмною вимогою "СВУ", заради нього було створено розвинену підпільну контрреволюційну організацію..."

А тут

"...як показав підсудний Дурдуківський, "питання про підготовку повстання президія "СВУ" розглядала на своєму засіданні наприкінці 1928 чи то на початку 1929 року..."

Виходить, тільки раз розглядали? Як же тоді — "повстання було програмною вимогою"? І чому наведено зізнання одного лише якогось Дурдуківського? І навіщо воно наведене? Адже напевне в розпорядженні державного обвинувача, — як там його, тов. Михайлика, — сотні свідоцтв і документів, які доводять, що "повстання було програмною вимогою "СВУ"? Дивно. "...як показав підсудний Дурдуківський..." Та нехай, біс із ним, мабуть інші документи вилетіли під час верстки газетного номера, не вмістилися...

"Наприкінці своєї великої промови державний обвинувач тов. Михайлик каже:

— Чи доведені ходом попереднього й сумного слідства пункти обвинувачення, поставлені тут прокуратурою? Чи доведено виключну небезпеку для життя пролетарської держави, для незалежності Української Радянської Соціалістичної Республіки, для добробуту й соціалістичного майбуття трудящих нашої країни зрадинської, контрреволюційної роботи тих, кого досвідчена рука Державного політичного управління своєчасно виволокла з підпілля? Чи доведено виключну соціальну небезпечність підсудних Єфремова, Дурдуківського, Чехівського, Гермайзе, Ніковського, Старицької, Гребенецького, Черняхівського, Ганцова, Павлушкова і Матусhevського? Чи доведено, що перед нами тут активний, з неймовірно кривавим минулим класовий ворог, який у своїй звирячій ненависті до трудящих і радянської влади готовий кожної хвилини піти на підривну, шкідницьку й повстанську діяльність?"

О, і справді жаклива змова! "Активний, з неймовірно кривавим минулим класовий ворог!" І виключно слова обвинувача — про те саме:

"Проти цих людей є єдиний засіб соціального захисту — розстріл. Нехай суд сам зважить. (Гучні оплески)."

Правильно! До розстрілу негідників-шкідників, ворогів-зрадників! І я б у долоні бив!

Нумо, розстріляти їх чи ні? 16 квітня, 17, 19... Короткий зміст виступів захисту, останні слова обвинувачених... Ага, ось, 20 квітня.

"Харків, 19 квітня (ТАРС). Сьогодні об 11½ години ночі після наради, що продовжувалася понад дві доби, Верховний суд України виніс вирок у справі "СВУ"..."

Далі, далі. "Контрреволюційну діяльність доведено, "СВУ" ставила своїм завданням скинути Радянську владу на Україні, одірвати Україну від Радянського Союзу..."

"Виходячи з усього цього Верховний суд України присудив:

Керівника й організатора "СВУ" — академіка Єфремова, що є соціально дуже небезпечним, ув'язнити з суворою ізоляцією строком на 10 років з позбавленням прав на 5 років... Суд визнав за можливе не застосовувати до Єфремова вищої міри соціального захисту — розстрілу — в зв'язку з тим, що він приніс поєне каяття на суді".

Ач, гуманно помилуваний. Академік все таки, не молодий, певна річ — от і помилювали. А чи не даремно, коли така він кривава гадина, цей академік?

Гм, і інших не постріляли: 10 років (тоді не давали вище 10, чи як?*) із згадкою про необов'язковість розстрілу, 8 років, 5, 3, кількох — "визначаючи їхнє перебування на Україні небезпечним" — видалити за межі України. Дев'ять підсудних засуджені умовно і на пропозицію голови суду — "негайно звільнені від варті".

І — "Вирок остаточний. Оскарженню не підлягає.

Читання вироку скінчилося пізно вночі й було вкрите оплесками всього люду".

От і гаразд, — подумав Ти, мій юний гуманний читачу. Вчинили цілком слушно: і страху нагнали за тяжкі злочини перед Вітчизною, і кров не пролита, може — ще перевихованяться.

І тепер Ти вже з відчуттям повністю виконаної корисної справи закриєш "очі газет" і поспішаєш до універмагу. А я, бажаючи Тобі всілякої удачі й успіху з покупками, не відстану від Тебе. Ти рушай собі, бігай по магазинах, їж морозиво і пий пиво, радій новому галстуху, а я телепатичним транзистором приліплюся до Твого мозку, до Твоїєї пам'яті і стану Тобі оповідати про процес "СВУ" те, що знаю про нього. Знаю не так уже й багато, бо зацікавився справою "СВУ" і я зовсім недавно (мені в квітні 1930-го року було два роки з половиною), та й то через матір тільки зацікавився. І отримав я відомості виключно з тих самих газет, які Ти щойно гортав. Бо сталося так, що учасників процесу "СВУ" серед живих сьогодні один-двоє, та й ті мовчать, зареклися згадувати, бояться. А архіви — не знаю, може й зберігаються десь архіви, але мені до них доступу нема.

Ти не сердься, не жени мене. По-перше, я обіцяю захоплюючи детективну історію — куди там Сіменонові з Агатою Крісті! А по-друге, не заради поповнення Твоїх знань з історії рідної країни поведу я розповідь. Справа в тому, що Ти, мій хлопчику (або моя дівчинко), — *Ти теж сидиш на лаві підсудних цього процесу "СВУ"*. Всміхаєшся? Нісенітниця? Ні, не нісенітниця.

І всміхатися Ти незабаром перестанеш, не до сміху стане — принаймні, я дуже на це сподіваюсь. Так, мій юний читачу, сьогодні Ти проходиш у справі майже п'ятдесятирічної давнини. Так сталося, що провина, за яку покарали ("заслуговує на розстріл, але, враховуючи каяття і т. д., і т. п.") твоїх дідів, лягла на Тебе. Вони свою відповідальність переклали на Твої плечі. Вони самі і переклали.

Дивно? О, любі мої, в цій історії дуже багато дивини.

**

Отже, я пообіцяв захоплюючи історію. І не відмовляюсь від обіцянки. Але тим часом — прошу познайомитися з іще однією газетною подачею. Вона теж з "Известий" за 1930 рік. Вівторок, 22 квітня. 20 квітня було надруковано результативну, постановляючу частину вироку — найцікавіше, кому — скільки. А за два дні — не вмістилося одразу в номері за 20-е — подали першу частину, описову: защо. З неї, з цієї описової частини, стає зрозуміло, що таке "СВУ", яка його історія, який особовий склад, в чому його злочинність. Викладено чітко, коротко — всього три газетні підвальні колонки.

"Известия", 22 квітня 1930 р.
№ 111 (3958)*)

ОСТАННІЙ ЕТАП УКРАЇНСЬКОЇ КОНТРРЕВОЛЮЦІЇ

(з вироку у справі "СВУ")

Процес "визволених" України закінчено. Винесено історичний вирок над учасниками контрреволюційної організації, яка намагалася з допомогою іноземних буржуазних держав організувати повалення радянської влади на Україні й реставрувати капіталістичний лад.

Протягом сорока двох днів Верховний суд УРСР повністю розкрив непривабливу картину ідейного, морального й політичного падіння купки людей, які здійснювали під прикриттям своєї вченої і незченої праці контрреволюційну діяльність, спрямовану проти інтересів трудящих України.

У вирокі Верховного суду точно й недвозначно говориться:

— "Спілка визволення України", організована бувшими членами партій українських соціалістів-федералістів і українських соціал-демократів, — партій, які свого часу стояли на чолі так званої "Української народної республіки", яка уславила жорстоким масовим терором проти робіт-

*) Так, тоді не давали ні 15, ні 25: 10 років — і вища міра, розстріл.

*) Всі матеріали, видрукувані в оригіналах російською мовою, подаю у власному перекладі на українську. За точність перекладу ручаюся своєю професійною чесністю.

ників і селян, розстрілами революціонерів і вождів робітничого руху, масовими єврейськими погромами на території України — була організацією, єдиною з петлюрівським зарубіжним центром, що назвав себе урядом УНР. Це була друга контрреволюційна організація, створена керівною групою "СВУ", на чолі з Єфремовим. Ще раніше, в 1920 році, глава партії українських соціалістів-федералістів і українських соціал-демократів утворив підпільну організацію "Братство українських державників" (БУД), щоб продовжити збройну боротьбу проти влади робітників і селян після розгрому петлюрівщини в 1919 році.

У виropicі далі детально характеризується контрреволюційна діяльність БУД, який свого часу санкціонував польсько-петлюрівську варшавську угоду, підтримував зв'язок з бандитськими загонами й польськими контррозвідниками, що оперували тоді (в 1920 р.) на території України, всіляко полегшуючи польському війську захоплення Правобережної України, і при окупації Києва делегував до петлюрівського уряду під час польської окупації своїх офіційних представників.

БУД, як бойова контрреволюційна організація, ліквідований в 1924 році, але діяльність Єфремова та його однодумців не припиняється. Вони продовжують трудитися над консолідацією сил для нової контрреволюційної організації.

Загострення міжнародних обставин у 1926 році, створення сприятливих умов для петлюрівщини в окремих державах активізують петлюрівську контрреволюцію. В 1926 році українські соціал-демократи, українські соціал-революціонери і українські соціалісти-федералісти, перебуваючи в еміграції, утворили за кордоном "Спілку визволення України".

В червні 1926 року Є. Єфремов (друкарська помилка в газеті, треба С. Єфремов, Г. С.) одержав через одне з іноземних консульств у Києві від глави зарубіжного "СВУ" Л. Чикаленка листа, в якому повідомлялось про утворення за кордоном "СВУ" і пропонувалося заснувати таку ж організацію в УРСР. Єфремов, А. Чехівський, Ніковський, Старицька-Черняхівська, Дурдуківський і Гребенцький тоді ж ухвалили створити на Україні таку ж організацію під назвою "СВУ".

Керівний центр "СВУ" на перших своїх зборах опрацював програму "СВУ". Встановлено, що ця програма передбачала збройний відрив України від Радянського Союзу і віддачу її під протекторат буржуазної Польщі, поновлення власності на землю, фабрики, заводи, надра, повернення бувшим українським, польським та іншим поміщикам земель, відданих Жовтневою революцією селянству, з тим, щоб селянам надати право землю цю у поміщиків викупити.

Основною соціальною базою, на яку спиралася й орієнтувалась "СВУ", мусило стати українське куркульство. Прикриваючись лозунгом незалежної України, "СВУ" прагнула насправді з допомогою міжнародної буржуазії повністю ліквідувати всі завоювання Жовтня, прагнула до відновлення експлуатації поміщиків і фабрикантів над мільйонами українських робітників і селян і перетворення Радянської України на аграрну

колонію міжнародного імперіалізму, повного соціального й національного закріпачення українських трудящих мас. Те, що завдяки пролетарській революції не здалося здійснити урядам УНР, які протягом шести років продавали Україну по черзі німецьким, французьким, польським капіталістам, білогвардійським генералам Денікіну, Врангелю, це хотіла зробити "СВУ".

У виropicі докладно говориться також про організаційні форми "СВУ", про утворення так званих п'ятірок автокефальної, шкільної, медичної, академічної та інших, про периферійну мережу в Одесі, Дніпропетровську, Полтаві, Чернігові, Миколаєві, Вінниці.

Організувавши на Україні низку осередків "СВУ", центральна група на чолі з академіком Єфремовим через своїх емісарів керувала всією злочинною діяльністю організації, використовуючи як опорний пункт Всеукраїнську Академію Наук, даючи звідси всім групам директиви й контролюючи виконання їх. За директивами центру були організовані гуртки "СВУ" у вузах, в науково-педагогічному товаристві та в інституті наукової мови при ВУАН, в ІНО, в медінституті. Здійснюючи розвинену програму підготовки до збройного повстання, початок якого намічався на 1930-31 рік і пов'язувався з іноземною інтервенцією, "СВУ" приділяла головну увагу збиранню й вихованню майбутніх кадрів повстання, при чому в цьому відношенні основними джерелами були автокефальна церква і СУМ.

Церковна п'ятірка "СВУ" на чолі з В. Чехівським, використовуючи служителів церкви й контрреволюційний куркульський склад активу п'ятидесяток, перетворила автокефальну церкву на збірні пункти командного складу майбутнього повстання. В автокефальну церкву на пости керівників і служителів культу підбиралися люди не за релігійними, а за політичними ознаками.

Для об'єднання куркульсько-попівської контрреволюційної молоді "СВУ" створила під безпосереднім керівництвом Єфремова й Дурдуківського бойову організацію СУМ на чолі з Павлушковим і Матушевським. СУМ вербував куркульсько-попівську молодь, розповсюджував антирадянські відозви, утворював нелегальні гуртки. В своїй програмі, що збігалася з програмою "СВУ", СУМ мав спеціальний пункт про індивідуальний терор і організацію терористичних актів проти керівників партії й радянського уряду й провадив підготовку до здійснення терористичної діяльності.

Особливо активну діяльність розгорнув осередок "СВУ" в медичній секції ВУАН. Завданням цього осередку було виховання молодих лікарських кадрів в дусі "СВУ" для контрреволюційної роботи на селі. Медсекція визнавала медичний терор, стоячи на тій позиції, що хворих комуністів треба не лікувати, а знищувати.

Українські націоналісти, і зокрема Єфремов, вживали ряд заходів до того, щоб утворити єдиний фронт проти республіки Рад з російською біло-емігрантською контрреволюцією. Неприхована й виявлена орієнтація "СВУ" на інтервенцію імперіалістичних держав з повною очевидністю свідчить, що "СВУ" являє собою невід'єм-

ний загін міжнародної контрреволюції, є її агентом, виконавцем її волі й найнебезпечнішим зорогом трудящих мас.

Беручи до уваги все згадане, враховуючи, що злочини, здійснені підсудними, були спрямовані на відновлення влади буржуазії й реставрацію прав поміщиків і капіталістів, на поневолення трудящих України іноземним капіталом і тому є надзвичайно соціально небезперечними; поруч з цим, беручи до уваги, що підсудні визнали всю шкідливість контрреволюційних організацій зарубіжної "Спілки визволення України" й так званої "Української народної республіки", що підсудні виявили повне каяття й повністю засудили своє контрреволюційне минуле, Верховний суд УРСР засудив їх до тих строків покарання, про які у нас в "Известиях" вже повідомлялося".

Зрозуміло в загальних рисах, чи не так? Ще раз — для закріплення — по пунктах:

1. Контрреволюційна організація "СВУ" — "Спілка визволення України" — ставила за мету повалення радянської влади, відокремлення України від Радянського Союзу, реставрацію поміщицько-буржуазного ладу.

2. Створили її й керували нею бувші петлюривці, вбивці, погромники.

3. Виникла організація в 1926 році, коли Єфремов та інші криваві зрадники отримали відповідні директиви від зарубіжних ворогів СРСР.

4. Центр "СВУ" швидко розвинув організацію, створив численні п'ятірки при різних закладах у Києві, а також широку мережу філій в багатьох областях України; периферія й п'ятірки постійно одержували від центру директиви про підготовку збройного повстання й провадили шкідницьку діяльність.

5. В програмі й статуті "СВУ" чітко записано:
а) визнати й вітати застосування масового й індивідуального терору;

б) всебічно розширювати організацію за рахунок куркульсько-попівських елементів.

6. Опорним пунктом "СВУ" стала ВУАН (Всеукраїнська Академія Наук), яку повністю прибрали до рук вчені-контрреволюціонери.

7. Українська церква, якою командувала спеціальна п'ятірка "СВУ", перетворена на збірні пункти командного складу майбутнього повстання.

8. СУМ (Спілка української молоді) — бойова терористична організація — готувала масові криваві операції проти комуністів.

9. Вчені-медики з медсекції ВУАН, члени "СВУ", виховували молодих лікарів для контрреволюційної роботи в народі, закликали їх здійснювати медичний терор: не лікувати хворих комуністів, а вбивати їх.

Логічне резюме: "СВУ" — найнебезпечніший загін міжнародної контрреволюції.

І ПОЧИНАЄТЬСЯ ТУТ НАШ ДЕТЕКТИВ.

Президія
Секретаріату Світового Конгресу
Вільних Українців

у великому смутку повідомляє українську спільноту, що в понеділок, 25-го грудня 1978 року, несподівано помер на удар серця на 67-му році життя у Філадельфії, США,

ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННИШИЙ
АРХІЄПІСКОП

ЙОСИФ М. ШМОНДЮК

МИТРОПОЛИТ УКРАЇНСЬКОЇ
КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ У США.

Хай пам'ять про Нього живе вічно
серед нас!

УВАЖНО ВЧИТУЙСЯ, МІЙ ЮНИЙ ЧИТАЧУ, В РЯДКИ, ЯКІ ЗАРАЗ ПОЧНУТЬСЯ.

НЕ БУЛА "СВУ" найнебезпечнішим загоном міжнародної контрреволюції.

Вчені-медики з медсекції ВУАН НЕ ВИХОДУВАЛИ молодих лікарів для контрреволюційної роботи в народі й НЕ КЛИКАЛИ до здійснення медичного терору.

СУМ (Спілка української молоді) НЕ БУВ бойовою терористичною організацією, НЕ ГОТУВАВ убивств комуністів.

Українською церквою НЕ КОМАНДУВАЛА спеціальна п'ятірка "СВУ".

ВУАН (Всеукраїнська Академія Наук) працювала, не шкодуючи сил, над розвитком науки для народу і НЕ БУЛА опорою контрреволюційної організації "СВУ".

НЕ РОЗШИРЮВАЛАСЯ "СВУ" за рахунок куркульсько-попівського елементу.

Програма й статут "СВУ" НЕ ВИЗНАВАЛИ й НЕ ВІТАЛИ терору — НЕ БУЛО взагалі програми й статуту "СВУ"!

Центр НЕ РОЗШИРЯВ організацію. НЕ ОДЕРЖУВАЛИ директив від зарубіжних ворогів і НЕ СТВОРЮВАЛИ в 1926 році "СВУ" — не створювали ні в 1926-му, ні в якомусь іншому!

НЕ БУЛО в керівництві організації кривавих убивць і погромників!

НЕ БУЛО керівництва організації!...

— Постривайте, чекайте! — чую, вигукеш Ти, мій читачу. — Як так не було?

— НЕ БУЛО!!!

— А що ж було?

— НІЧОГО НЕ БУЛО!

— Але "СВУ" — була?

— НЕ БУЛО!

— І "СВУ" не було?

— НЕ БУЛО!!!!!!

— Але... але щось же було?

(Далі буде)

МИКОЛА ПОНЕДІЛОК У СВОЇХ ЛИСТАХ

(До 3-ої річниці з дня смерті)

"Якраз оце тепер трішки відлягли болі від душі й тіла, і я пишу до Вас листа... Десь при кінці квітня зненацька я опинився в шпиталі, де (...) вирізали мені (...) всю ліву частину грудей з підпахвиною включно. Легенів не чіпали, лише все назовні "обпатрошили"... Опісля, як я вже був дома, я ходив півтора місяця до шпиталю; "обрізані" місця наświetлювали кобальтовими променями (22 рази я лягаз під ту пекельну радіоактивну машину). А тепер мені дають таблетки (гормони), які, як мене попередили, можуть викликати в моєму організмі якісь дивні реакції. Лікарі кажуть, що, можливо, врятують мені життя. Що ж, хай лікарів слова та підуть Богові в вуха".

Так писав мені Микола Понеділок 29 червня 1975 р., але через сім місяців, 29-го січня 1976 року, незважаючи на всі старання врятувати його життя від пістряка, його серце перестало битися. Дехто каже, що, втративши надію на видужання, і щоб не мучитись, він сам собі вкоротив життя: ніби біля його ліжка знайшли пару коробочок з зажитими ліками. Чи так воно було в дійсності, не знаю. Може про це знає Ю. Стефанік з Едмонтону, якому Микола доручив опікуватися всіма його справами на випадок смерті.

Та як би там не було, але Миколи Понеділка не стало... Передчасно (проживши лише 54 роки) помер найпопулярніший на еміграції фейлетоніст і рецитатор та актор театрів В. Блавацького й Й. Гірняка, драматург і перекладач. У нашій літературі, здається, нема іншого письменника, який би поєднував у собі два таланти — талант фейлетоніста й письменника з умінням читати свої твори перед публікою. (Дехто вважає, що Понеділок читав краще, ніж писав...)

На твори Понеділка написано більше рецензій, ніж на твори будь-якого іншого нашого письменника. Але ніде в пресі не згадувалося про те, якої думки про свою творчість був сам автор, Микола Понеділок. Чи був він задоволений з того, що писав?

У своїх приватних листах Микола любив відверто ділитися думками про свою творчість і про себе взагалі. Як побачимо нижче, він був вельми вимогливим до себе. І навіть те, що він віддавав до друку і за що пізніше діставав похвальні відгуки читачів, не завжди його задовольняло.

Мабуть, найщирішу думку висловив Понеділок про свою творчість в листі до мене з 7-го березня 1963 року. Лист написаний з нагоди виходу в світ його нової книжки "Говорить лише поле", яка викликала широкий відгомін. Він писав:

"Я відчуваю, що в моїй збірці не все гаразд. На мою думку, найбільша хіба моїх новель та оповідань у тому, що вони майже всі хворіють на композиційну розхитаність, розпливчастість. Немає в них стрункої, образно висловлюючись, літературної фігури. Друга хіба збірки — її бага-

томовність. Третя хіба, яка особливо помітна в найслабшій новелі "Самогубство", — змішання гротесково-шаржованого елемента з трагічним, внаслідок чого одне-одного взаємно знищують, залишаючи на творові, лагідно сказавши, сіреньку серединку..."

"Я не погоджуюся з Вашим поглядом про те, що чимала кількість здрібнелих слів знижує літературну вартість книги, — пише далі Понеділок. — Анітрохи. У творах, де більшість дійових осіб — бабусі, жінки, діти, здрібнілі слова ніколи не будуть від'ємними чи, тим більше, фальшивими..."

"Пишете, що деякі мої "герої" здаються плаксивими, безвольними... І слава Богу! Я цю Вашу заввагу беру на свою користь. Я хотів цілу збірку присвятити отій слабенькій малій людині, якій по всіх-усюдах немає ліку. І до якої я належу. Ненавиджу усім своїм еством... усе претенсійно "героїчне", надуте та "вольове". Ненавиджу мішуру, за якою криються ще більші, як мої, і сумніви, і безвольність, а навіть, коли хочете, й сльози. Коротко, *я не кривив душею*. Я писав про тих, до яких з кости-крови сам належу. Прославляти мені бадьористо-героїчних типів так само осоружно, як написати оду на честь долара..."

"Чи я свої "писання" вважаю за досконалі? Тричі ні! Більше того: десять років тому я, принаймні, був своїми творами сляк-так ще задоволений, а тепер — і цього вже катма. Тепер мені за свої твори інколи буває ніяково, або соромно. І тепер часто-густо хочеться мені оприлюднений уже твір відразу уневажнити та на інакше "копито" переписувати. Пишу Вам чисту правду".

"Ось бачите, — закінчує Микола, — маєте мою сповідь. Може, вона трохи розхристана, як і я сам; може, дещо переяскравлена, але висловив я її Вам від усієї душі. У неї я, повірте, частинку свого серця вклав".

Пишучи про збірку "Соборний борщ", Понеділок зазначає, що опоздання "Армія" з "Борщу" "мені також найбільше подобається. Там, на мою думку, в мене проглядає трохи серця й ширости та легкого письма. Натомість, деякі (...) гуморески та "Вертеп" сирі, розтріпані і щодо будови, і щодо змісту. Тішу себе лише думкою, що подібних гуморесок на майбутнє я вже не писатиму" (лист з 25 вересня 1963).

У тому ж листі Понеділок пише, що "найбільше зло, яке українській волі й незалежності завжди на перешкоді старало і стає, криється, на превеликий жаль, у нас самих. І тільки тоді, коли ми з розуму й серця вкорінімо ... нашу пасивність, нерішучість ... та чередовіцтоватість, тільки тоді здобудемо собі волю. Прикро таке про свій народ писати, але треба, бо це — свята правда. І чим більше ми спільно так "добатимемо", тим скоріше почнемо від того зла самовичухуватись і самовиліковуватись".

Дехто з читачів Понеділкових новель закидав

йому "непослідовність". Мовляв, з одного боку, він пише про дуже сумну дійсність на рідній батьківщині, а з другого, гіркими сльозами оплакує рідні лани. Як можна тужити за тими полями, на яких відбувалися і ще й досі відбуваються страхоття й панує неволя?

На це Микола відповідає: "Ви праві, коли пишете, що за тим, що ми залишили, нема великої причини тугою серце надирати. Вірю в це! І знаю це! Але проти того переконання я ту землю свою, де я стільки від голоду, від злиднів натерпівся, знов і знов обкутую в серпанок рожевий. І роблю це для того, щоб більше й глибше за нею могла моя душа сумувати. Отакий я дивак". (15 жовтня 1964).

Говорячи про збірку "Смішні сльозинки", яка вийшла 1966 року, автор знову й знову вертається до своєї улюбленої попередньої збірки "Говорить лише поле". "Правду кажучи, — пише він у листі з 6. І. 66 р. — своє "Поле" я більше люблю: це книга, що я її зродив своїми болями й муками, своєю тугою, і тому вона мені і ближча, і рідніша... Хоча "Сльозинки" напівгумористичні, де я також свою тугу... ввібрав у лірично-напівжартівливі рамці, її не можна порівняти до наскрізь драматичного "Поля".

Як відомо, письменницька діяльність Понеділка була хоч і основною, але не єдиною його діяльністю. Другою частиною, або "жанром", його мистецької праці були його літературно-мистецькі виступи на сходах української еміграції. Залі, де він читав свої твори, завжди були переповнені. Лобре пригадує очин з таких його виступів у м. Клівленді (штат Огайо) восени 1966 року. Велика зала однієї "гай-скул" була вщерть переповнена слухачами різного віку, в тому числі також дітьми шкільного віку. Слухаючи його гуморески, навіть діти 10-12-ти років, для яких напевно, не всі українські слова чи вирази були зрозумілими, не раз заливалися щирим, непідробленим сміхом. Та незважаючи на це, завжди керуючись суворим самокритицизмом, Микола також із цього виступу не був цілком задоволений. У листі з 20 листопада того ж 1966 року він пише:

"Мій "естрадний" виступ у Клівленді, признається, мене не задовольнив. Деякі речі я читав з якимось нервовим темпом, інколи з поспіху ковтав кінцівки слів, а то й цілих речень. Правда, ці вади в мене зменшуються, коли я стою не серед аудиторії, а на сцені, і переді мною публіка не за святочно застеленими столиками, а на простих стільцях чи ослонах. Правда, як і завжди, я там свою душу викладав, і публіка, як я міг зрозуміти, мене гарно розуміла й щиро приймає".

Зв'язок між промовцем і аудиторією — велике щастя, яке не всім авторам вдається мати. І Микола Понеділок це дуже цинив. В одному з своїх листів він писав, що "кому з естрадних сміхунів більше прихильності дається, від того й більше вимагається". Про це він більше пише в листі з 17 січня 1967 року:

"А тепер поділюся з Вами своєю тасмницею. Останнім часом я свої твори дуже й дуже вимучую... Пишу їх, потім передрукую, опісля пе-

рекреслюю і знову переінакшую... І все ж таки навіть після такої мороки вони мене не задовольняють... А мої виступи перед народом ще більше мене розтривожують: я перед ними місця собі не знаходжу, а після них кілька годин ходжу, як очманілий, і не знаю, що кому казати і як людям відповідати. Часто в такому стані я в товаристві щось таке "зморожу", що опісля сам тиждень червонію. Гадаю, що такі мої відчуття цікаві Вам, як лікарезі, для роздумів..."

"Ну, і ще одна новина, — пише він там таки. — Останнім часом я трохи захворів. Голова в мене інколи тріщить — і кожного ранку з лівої ніздрі кров прямо хлющить. Така біда до мене часто навідувалася в дитинстві; мене навіть не раз, щоб спинити кровотечу, здуру прив'язували ногами до стелі. Прикро, що моя дитяча недуга тепер знов дає про себе знати..."

Що Миколі справді нелегко давалися виступи перед публікою, переконливо свідчить його опис одного з його виступів у Клівленді навесні 1971 року. 21 травня він писав:

"Спасибі Вам за похвальні рядки, якими Ви мене обчастували з нагоди мого виступу в березні в Клівленді. Йй-богу підбадьорила мене Ваша хвала, хоч Ви не знаєте, яких я мук тоді на естраді зазнав. У мене була гарячка, голова грішала від хворих зубів, і я, щоб бодай трохи угамувати біль, наковтався стільки аспірину, що аж очманів був... Світло з рампи било мені не в очі, а голками в душу, мене піт обливав, пересохло в горлі, і язик прилипав до піднебіння... Лише якимсь чудом я тоді не впав, а таки закінчив свою програму. Тепер я вже мало виступаю. Я усвідомлюю, що естрада забирає страшенно багато часу, якого в мене обмаль, і обезсилює, вимотує нерви. Тепер я висиджуюся дома, відпочиваю, докінчую повість "Рятуйте мою душу"...

Думаю, що наведені вище кілька цитат з листів нашого талановитого Миколи Понеділка дадуть читачам змогу яскравіше уявити собі його, жизого, в його нелегкому житті, що обірвалося так передчасно і так трагічно...

■ У Югославії, де проживають українці, частина яких зве себе русинами, вже декілька років стають дуже популярними фестивалі пісні й танцю.

Почали їх влаштовувати спочатку в Свиднику, а опісля також у Рускому Керестурі. З малих самодіяльних оглядів вони перетворилися у великий фестиваль української культури, де рік-річно можна бачити культурну роботу, зокрема діяльність вокальних, танцювальних, музичних і хороших ансамблів. Художня частина фестивалю збільшилася концертами з виступами солістів та творчістю композиторів. Одночасно з фестивалем влаштовують також виставки творів художників і пресових видань, які знайомлять відвідувачів з культурним досягненням українців у Югославії.

Додатково, складовою частиною фестивалю стали симпозіуми про досліджування культурної спадщини вихідців з наших земель. (М. Г.)

ПОВОЄННА РУСИФІКАЦІЯ УКРАЇНИ

Відомо, що кожна державна нація завдячує свій біологічний і національно-духовий розвиток природному зв'язкові всіх прошарків її населення.

Міста — центри промисловості і культури нації — є разом з тим провідними осередками держави. Поневолена нація цих привілеїв не має. Вона позбавлена командних становищ у містах, а значить і засуджена на денационалізацію та поступову асиміляцію нацією-колонізатором. Одним чинником, який стримує денационалізацію, є етнографічно однорідне скупчення сільських громад, великих і малих сіл та приміських смуг, де ще традиційно затримується старий побут і зберігається національна духовність, релігійність, мова та багатство народної творчості.

Селянство дореволюційної України знаходилося у стані незайнятого перелогу. Царська влада не руйнувала українських сіл з економічних причин тому, що вона вбачала в селянстві головне джерело прибутків для держави у формі горшових податків, різноманітної сировини і харчів.

Новопостала пореволюційна імперія — СРСР, крім руйнування українського селянства економічно, застосувала ще психологічні методи руйнування людини: знищила релігію, роздрібнила селянство на соціальні верстви і спрямувала їх на взаємне винищення. Сьогоднішня Україна в складі СРСР, порівняно з дореволюційними часами, терпить потрійний тягар, бо крім того, що українські міста змосковщені, імперіально-комуністичне керівництво СРСР успішно знищило основу, її національностворчий ґрунт — українське селянство, яке за своєю консервативною природою зберігало національну, може не завжди активно виявлену, але цементуючу духовість, яка гостро протилежиться всякій асиміляції: польській, татарській і московській.

Зі знищенням українського селянства сучасний режим московської імперії накреслив далекойдучі плани національного геноциду: розпорошивши селянство, поділивши його на ворогуючі прошарки, цим нищилось не лише національне почуття, але й гідність людини. Людина була перетворена в бездушний автомат; тяжке життя витиснуло з неї чисті національні духові потреби, а на їх місце у переважній більшості населення зродилось тваринне почуття біологічного самозбереження й дочасні бажання — здобути найпотрібніші засоби для життя.

Недарма там один одного ненавидить, намагається не допомогти ближньому, навіть братові чи сестрі, а обманути й продати таємній поліції. Влада влізла в інтимне життя родини. Уже з дитячих садків виховується в дітей національний індеферентизм, прищеплюється любов не до родини й батьків, а до партії, привчають дітей підслуховувати розмови родичів і потім за посередництвом "вихователів" передавати їхні розмови поліційним органам. У цьому плані плачеться в лі-

тературі та мистецтві культ юнака-донощика типу Павки Морозова.

Чи ж може вирости морально-здорова генерація при такому вихованні? На це питання дав відповідь провідний прозаїк підрадянської України Олесь Гончар у забороненому там романі "СОБОР". У кількох місцях роману автор порушив проблему взаємоненависті, непошани і людського звиродніння, які вкорінилися в суспільстві в наслідок виховання. Устами одного з головних персонажів, Івана Баглая, автор виокремлює один з аспектів морального здиравання: "...Думаю іноді: чого в нас так хамлює багато? З першого ж кроку в аеропорту... тільки прилетіли, оформляємо багаж, і там уже якась цікавка всю радість зустрічі зіпсувала. Хлопці до неї лагідно, а вона з криком, обхамила всіх ні за що. І це на службі. І десь у трамваї... Просто дивно: чому в нас такі люди злі? Звідки ця злоба, зневага, неприязнь до інших? Ні, тут не одноденні профілакторії потрібні".

Як позитивну протилежність сучасного морального занепаду в Україні під опікою "старшого брата" молодий Микола Баглай у дискусії з студентом Генадієм наводить мораль їхніх предків: "А подивись на себе, хирне дитя віку, до чого дійшов на голоднім пайку рефлексії, на безживній дієті песимізму? Дитячі мускулики, скельця на ясних очах... Твій пращур сокола бив на летці, нежить його не валила з ніг. А мова яка була! Який дух у ній був! "Я, пане кошовий, горло своє ставлю, і веліте мене на сугави порубати, коли від правди і від товариства відступлю"... Отаким штилем розмовляти колись твої хортицькі попередники. Криця в людях була!"

Історія дає нам безліч прикладів того, як власне село поневоленої нації зберігало її творчі потенційні сили й вилонювало в критичні й перехідні часи провідну верству народу. Українське село дало нам нашу провідну верству в особах письменників, мистців та учених: Т. Шевченка, Ів. Франка, Ів. Нечуя-Левицького, Ст. Руданського, П. Грабовського, М. Коцюбинського, Ю. Федьковича, М. Старицького, М. Кропивницького, Ів. Тобілевича, Лесі Українки, В. Стефаника, М. Заньковецької, М. Лисенка, М. Леонтовича, Людмили Старицької-Черняхівської, Миколи Зерова, П. Филиповича, М. Рильського, В. Винниченка, М. Куліша, В. Сосюри, Є. Маланюка, М. Хвильового, Т. Осьмачки, Ю. Яновського, Леся Курбаса, Ол. Кошиця, У. Самчука, Д. Гуменної, Ан. Петрицького та наймолодших: В. Симоненка, Ів. Дзюби, Є. Сверстюка, В. Мороза, Ів. Світличного, В. Караванського, а також академіків С. Єфремова, Тутківського, Заболотного, М. Кравчука, математика Л. Плюща: церковних діячів В. Чехівського, В. Липківського й десятки інших. Усі вони, якщо не були вихідцями з українського села, то були тісно зв'язані з селом, звідки їхні чутливі душі увібрали скарби національної мови,

пісні, мудрости й традицій і створили духову культуру українського народу. Чи ж могло зрусіфіковане місто дати українському народові провідну верству? На жаль, ні! Чи зможе в майбутньому здекласоване, національно згвалтоване українське село дати провідну верству нації?

Москва врахувала цей момент і прикладає всіх зусиль, щоб зденационалізувати підбиті нею народи також шляхом вимішування і насильного накиннення московської культури та щоб створити "советський народ" з мовою й культурою "старшого брата". Вона безоглядно вимішує народи європейського й азійського материків, щоб досягти завершення одвічної імперіальної політики, пропагованої також і Леніним у формі "злиття націй".

Москва протягом усієї своєї кількавікової історії ніколи не толерувала почуттів людської гідності, навіть свого населення, а тому й створила винятковий тип, який не визнає існування народів і культур, які позбавлені московської ненависті й духової дикости. Не випадково сучасний російський історик А. Амальрик, оцінюючи історію й культуру Росії, каже, що: "Історія, а зокрема російська історія, зовсім не була безперервним тріумфом розуму".

Немалу ролю в моралі московської провідної верстви грає те, що Росія в історичному минулому не творила національно однодушної провідної верстви з крові москвичів, бо її аристократія й інтелігенція творилася з різнонаціональних домішок, і тому цей расово специфічний біологічний тип є нетерпимий до інших народів, агресивний і непогамовано захланний. Створений за часів середньовіччя, цей тип культивується й культивує виховання в усіх наступних генераціях. Передреволюційний російський історик В. О. Ключевський так признається до того, з яких елементів створилася провідна верства московського народу:

"По такому расчету фамилий русских, т. е. великорусских, оказывается 33%, происхождения польско-литовского, т. е. в значительной степени западнорусского — 24%, происхождения немецкого, западноевропейского — 25%, происхождения татарского и вообще восточного — 17%, — 1% остается неопределимым".

Таку характеристику кровного походження російської аристократії подає Ключевський, нічого не кажучи при цьому про кровне змішання простих людей, тих, які за старих часів називалися смердами чи холопами. З історії знаємо, що сучасні московські землі були майже 250 років під пануванням монголо-татарських племен, які перебували і в глухих місцевостях, збираючи податки. Силою факту їхньої присутності тубільне населення, переважно фінські племена та чужд, вимішувалось, і так творився неслов'янський тип москвина, який і до нинішніх часів дуже відмінний від східноєвропейських народів, як своєю зовнішністю, так і психічним складом. Недарма російський революціонер-демократ Герцен ще в 1851 році психіку росіян уклав у коротку формулу: "Комунізм — це російський царизм навиворіт".

І не можемо дивуватись тому, що російський народ такий бездушний стосовно до інших наро-

дів, зокрема до українців. На маргінесі зазначимо, що наша плаксива романтика, так глибоко і всебічно відбита в народних піснях, ще більше ослаблює націю. Не плаксивої пісні потребує нація, яка бореться за власне право на землі, — вона потребує вогненного слова Т. Шевченка, Л. Українки, Ів. Франка та В. Симоненка, яке б освятилось у крові ворога разом із сучасною військовою технологією. Для здійснення цього треба єднатись, іти на всякі внутрішні компроміси, які зміцнювали б національний потенціал.

Тому, що український народ був порізнений загарбниками вже довгі сторіччя, Москва так відносно легко почала зразу ж по Другій світовій війні дикий розгул в Україні, ніби в інтересах "інтернаціоналізму" винищуючи всіляких вигаданих ворогів народу.

Відомо, що Сталін хотів виселити всіх українців, як про це говорив Хрущов на 20 з'їзді КПСС, і здійснив би цей диявольський задум, та... транспорту забракло. Тоді "переселенча політика" в Україні була обмежена до "націоналістів", "коляборантів" та інших, а всі ті амністії залишилися традиційною пропагандою, — практика була зовсім протилежною.

Ще й тепер, через 33 роки по війні, кегебісти вишукують "націоналістів і коляборантів" та судять на кару смерті. Як бачимо — московський "гуманізм" карає смертю через 33 роки лише за те, що народ домагався прав жити у своїй хаті по своїй уподобі.

Крім примусового переселення, провадиться ще "добровільне"; комсомольську молодь вивозять з України, а на її місце в різних галузях народного господарства Москва насаджує росіян. У повоєнній радянській імперії російський держиморда витиснув з керівних посад інших нацменів — творців тієї системи, прибрав владу в тверді руки і всіма силами зміцнює шовіністично-фашистські позиції Кремля.

По війні, на місце Хрущова, в Україну було призначено секретарем ЦК КП Л. Мельнікова, який у час війни командував партизанським загonom у Білорусії. Головні позиції в Україні Москва пообсаджувала імперськими москалями. Прикладом цього був і Ол. Сабуров, який у час війни організував партизанський загін у Брянських лісах, а по війні був призначений начальником обласного управління НКВД в Дрогобичі. Про обсаду керівних позицій в Україні москалями-ветеранами війни цей Сабуров признається в своїх спогадах. "Не знаю, хто тоді більше радів: я чи Смірнов? Після війни Ваня Смірнов та його дружина Тетяна працювали разом зі мною. Ми часто зустрічались і нерідко згадували той випадок під хутором. І в цьому не було нічого дивного. Мої бойові друзі Тетяна й Ваня Смірнов, як і чудовий партизанський розвідник Сашко Лаврінов і тепер живуть і працюють у Дрогобичі".

Немає сумніву в тому, як ці осадники "дбати-муть" про розвиток культури українського народу і про чистоту його мови. Вони налетіли з півночі, як голодне гайвороння, і це також їх мав на увазі Василь Симоненко, написавши:

Вони прийшли не тільки за добром:
Прийшли забрати ім'я твоє, мову,
Пустити твого сина байстрюком.

Вже в час війни був відновлений російський патріотизм у формі повернення старшинам погонів, прославлення царів та їхніх генералів і адміралів: Суворова, Котузова, Нахімова й інших. Вже в 1943 році організовано суворовські військові училища, а в 1944 році — нахімовські.

По війні кремлівська кліка на всі лади славила російський народ. Сталінів тост на прийнятті високих старшин радянської армії в кремлівському палаці остаточно утвердив російський шовінізм і морально погнобив інші народи всесоюзного концентраційного табору, які проливали ж кров за перемогу деспотичних вельмож "нової кляси". Після цього тосту навіть найбільш засліплені зідчули, що СРСР — це пропагандивний блахман, а справжньою єдиною державою з усіма привілеями державного характеру є Росія. Можна уявити, як почувались на тому прийомі генерали й герої Радянського Союзу іншонаціонального походження?

Як було в минулому, так і тепер засліплені великодержавною величчю, сучасні російські вельможі не спроможні мислити категоріями майбутнього й передбачувати того, що неухильно станеться з пересічним росіянином, іменем якого перепроводжується процес деградації, пацперизації й духового винародовлення інших народів! Адже зовсім певно, що ця імперія розвалиться від незначного поштовху і придавить пересічного росіянина, який нічого в ній, крім надмірної праці й послушності "новій клясі", не здобув, але якому прийдеється розплачуватись з підрадянськими народами за наслідки віковичної імперіялістичної політики. Сучасний світ із презирством дивиться на імперіяльні форми поневолення. Не так давно пишались славою імперіяльних великопотуг Великобританія і Франція, а після Другої світової війни вони були вимушені повернутися до своїх етнографічних меж.

Далекоглядніші уми з числа росіян вже передбачають прихід того часу, коли прислані Москвою пригінчі в Україну будуть так панічно втікати, як утікали французи з Альжіру. Російський філософ Г. П. Федотов, наприклад, пише: "Пока русский народ будет сносить счеты со своими палачами, в общем неизбежном хаосе большинство национальностей, как в 1917 году, потребуют реализации своего конституционного права на отделение. Вероятно, произойдет гражданская война, приблизительно равных половин бывшей России... Для самой России насильственное продолжение имперского бытия означало бы потерю надежды на ее собственную свободу. Не может государство, существующее террором на половине своей территории, обеспечить свободу для другой".

Неямолима історія народів і просторів не обминє Росію. Рабовласницька Росія, що ховається під фіктивною назвою СРСР — невідклично розпадеться. Розпадеться тому, що в середині цього багатонаціонального комплексу криються великі потенційні сили підрадянських народів, націо-

нально й політично дискриміновані та брутально визискувані.

Про безоглядну економічну експлуатацію України свідчать, наприклад, такі вірогідні дані, наведені Іваном Дзюбою: "У 1960 році загальна сума податку з обороту на території республіки становить 5.442 млн. карб. З них надійшло: до державного бюджету України — 1.509.4 млн. карб., або 27.7%; до союзного бюджету — 3.-932.6 млн. карб., або 72.3%. Але, може, ці надходження повертаються до республіки? Книжка "Національний дохід УРСР" відповідає на це так. У 1960 році Україна віддала союзному бюджету вже згаданих 3.932.6 млн. карб. та ще інших відрахувань сумою всього 5.288.8 млн., а одержала від союзного бюджету через перерозподіл 1.113.0 млн. Сальдо на користь союзного бюджету 4.175.800".

"У 1959 році це сальдо було 3.886.7 млн., у 1961 — 3.664.8 млн. і т. д. Є ще й видаткові витрати, бо "Україна постачає іншим союзним республікам продукцію, ціни на яку встановлені нижче вартостей".

Для повноти картини до цієї суми треба ще додати витрати з бюджету України на утримання наглядців, присланих Москвою в Україну: кеґебістів, ректорів вишів, начальників промислових підприємств та радгоспів, різних фахівців і науковців, які разом взяті поїдають щонайменше 20% загальноукраїнського бюджету. Крім того, слід урахувати й прибутки підприємств, розміщених в Україні, які працюють на українській сировині і в яких zatrudнено українське населення, але які, підприємства, підлягають загальносоюзним міністерствам. Усі прибутки від них ідуть безпосередньо в Москву. Для прикладу візьмемо водний і залізничний транспорт, металовидобувні, кам'яновугільні, нафтові, газові, хемічні, машинобудівельні та інші підприємства.

Більшу колоніальну експлуатацію України ледве чи можна уявити. А коли до цього додати й те, що вся та промисловість занечищує повітря й водоймища та винищує лісонасадження, а разом з цим вкорочує життя українського населення через відсутність ефективних заходів і засобів збереження природного оточення, то колоніальна політика Москви в Україні стане ще більш очевидною. Всі ці ніби недотягнення місцевого керівництва спрямовані на винищення біологічної субстанції української нації.

Навіть лояльний до Москви письменник Олесь Гончар у мистецькій формі в своєму романі "Собор" змалював це хижацьке нищення природи України. Один з героїв твору, кадровий робітник недоволенний "модернізацією", з обуренням заявляє: "...Уже з тими плюндриачами з раднар-госпу, хочеться вам ще одним ГЕСом галасц наробити, а плавні та Скарбне хіба Вам болять? Аж зашумлять під водою! Буде, як там, на Каховському, де пів-України пустили на дно, думали море збудувати, а збудували болото! Гниллю цвіте, на всю Україну смердить! Пілоти носи зати-кають, коли пролітають над ним".

Хоч які це очевидні й зареєстровані факти, а все ж офіційна пропаганда, в тому числі й українською мовою, всі ці злочини Москви в народ-

ному господарстві і в культурі підрадянських народів прославляє як добродійство "старшого" брата. Так, наприклад, сучасний прославлювач М. Івченко в підручнику "Сучасної української літературної мови" без тіні сорому заявляє, що: "Літературна мова — це мова держави, громадських і політичних установ та організацій, школи, науки, преси, художньої літератури, ділового листування, театру, радіомовлення, кіно і всіх галузей господарського будівництва".

Стосовно Росії й росіян — це правда. Зовсім протилежна картина в Україні, де навіть на вулицях міст і містечок лунає російська мова. Вона панує не тільки в державних установах України, але і пересічні люди, не згадуючи інтелігенцію, ради спокою частіше послуговуються російською мовою, аніж своєю матірньою. Далі Івченко пише: "За роки радянської влади українська мова, внаслідок здійснення ленінської національної політики Комуністичної партії, нечувано розцвіла і збагатилася".

Якщо б так було, як пропагує Івченко, то наприклад, на з'їздах письменників України не порушувалось би з такою гостротою питання про мову. Нам же відомо, що на п'ятому з'їзді СПУ Віктор Корж, боронячи право української мови, говорив: "Ми живемо на своїй землі, і все на ній дороге для нас і священне. Дорогі пам'ятники нашої національної культури — від пожовклої сторінки рукопису до кожної деталі архітектурного витвору, дорога нам природа рідного краю, спотворення якої болить щемним болем. Дорога наша культура, наша мова... Не хотілося, щоб убоління за мову, за свою культуру видавалось комусь якимсь збоченням". Наведений уривок з виступу цього письменника дуже багато говорить за дійсне правне становище української мови в "суверенній" УРСР.

Після смерті Сталіна в 1953 році все ж таки було дещо змінилося в СРСР. Всеволодний Берія, як відомо, хотів нібито захопити в свої руки владу і з тактичних мотивів у листі до ЦК критикував національну політику стосовно підрадянських народів і республік та домагався ширших повноважень для національних республік. Після цього листа ЦК КП України на своєму пленумі усунув з провідного становища Л. Г. Мельнікова, який вів безоглядну русифікаційну політику, зокрема в західних областях України.

Курс відсталінізації всіх сфер життя в СРСР, який започаткував М. Хрущов на 20 з'їзді КПРС розвінчанням Сталіна, був, як виявилось пізніше, лише тактичним маневром. Та все ж таки короточасна "відлига" позначилася м'якістю внутрішньої політики партії, і власне в той короткий час виявила своє "хочу" українська творча інтелігенція.

В Україні визріла плеяда молодих поетів, які в шестидесятих роках пробували відродити ліпші традиції національної культури. Із свіжими думками виступили здібні критики: Іван Дзюба, Євген Сверстюк, Іван Світличний, що були відразу ж заглушені сталінськими вихованцями — "премудрими поросятами" типу Л. Новиченка, Л. Дмитерка, М. Шамоти, П. Тичини, Юр. Смолича і В. Козаченка. Їхній виклик прийняв па

себе Василь Стус, який сміливо боронив творців національного напрямку в літературі. Він з обуренням писав: "Барикади мають тільки один бік, і він не ваш, Дмитерку, не ваш! Там ви прописані навіки. Так що — наступайте в лавах реакції... Коли наші нащадки будуватимуть не барикади, а храм справедливості, їм найбільше стане в пригоді той, кого ви зараз цькуєте. Може, саме за його порадами вони визначатимуть висоту склепіння. Прошу вас — не ображайте нащадків. І — пожалійте свою сиву голову. Хіба вам замало минулої ганьби?"

Післясталінська хрущовська "відлига" не тривала і не могла тривати довго. Відразу ж почалися політичні приморозки. Сталінські пригінчі в літературі зчинили гвалт проти творчої молоді, яка в своїх творах віддзеркалювала справжнє життя, відтворювала дійсні події, виводила літературу з закостенілого соціалістичного реалізму на широкий життєвий шлях.

В. ЦИБУЛЬСЬКИЙ ДІСТАВ НАГОРОДУ

Поблизу Мелборну, в Санбурі, заходами місцевого Ротарі Клубу, 29-30-го вересня 1978 р. відбулась річна виставка образотворчого мистецтва з 4-ма нагородами, по одній за найкращий твір з кожного виду цього мистецтва: пейзаж, портрет, натюрморт та фігури й тварини.

У виставці взяло участь 95 мистців, виставивши 364 експонати. З українців взяли участь лише дві особи: мистець Василь Цибульський, який очолює об'єднання українських мистців на Вікторію (СУОМА), та його дочка Ганнуся. Ци-

Фото: Іван Святківський

бульський виставив 7 картин, а Ганнуся — 6. Виставку відкрив і потім оголосив наслідки відомий знавець мистецтва й сам мистець Грагам Моор. Серед 4-х нагороджених був і наш мистець Василь Цибульський, що дістав нагороду за натюрморт "Яблука і троянди". Натюрморт був кольоровий, але подаємо його чорнобілим.

Д. Н.

МОЯ ПОДОРОЖ ДО ЄВРОПИ

Я знову дозволив собі на приємність: відвідав Європу. Інж. Д. Ліщинський та інж. Д. Кордуба, які щору влаштовують подорожі молоді, прийняли й мене в цю групу.

Тритижнева екскурсія (ціна 758 доларів) відбулася по маршруту: Нью-Йорк — Лондон літаком, порт Шірнес (Англія) — порт Флюсінг (Голляндія) пароплавом, по Голляндії, Бельгії та Франції потягом та автобусом, Дюнкерк—Дувр пароплавом, а там до Лондону залізницею і літаком додому.

Крім Лондону, в Англії оглянули Віндзор, Оксфорд, Стратфорд на Авоні. В Голляндії — Амстердам і Гарлем. У Бельгії — Гент, Брюг і трохи Брюссель. У Франції — Париж з Версалем та Санліс. Скрізь вистачало мінімум днів на оглядини. Не вимагалось оглядати об'єкти групою. Кожен сам собі вибирав напрям.

У Лондоні і Парижі ми зупинились у студентських гуртожитках. Це нам зменшило витрати, а улаштування в них малочим відрізняється від готелів. У Лондоні кімнати на одну особу, а в Парижі на дві. Тут ми й харчувалися, в Парижі навіть добре. В Амстердамі і в Генті квартирували в малих готелях.

Тільки погода нам не сприяла — холодно і дощі.

ЛОНДОН

Хоч у Лондоні я вже бтретє, але ще по дорозі з лєтовища до міста дозідавсь дещо нове й цікаве. Досі я думав, що англійці все робили не так, як по той бік Ля-Маншу, щоб тільки відрізнитися від континентальних європейців. Цим вони гордились, а у сусідів зикликали антипатію, яку Гете убгав у таке речення: "Атлантичний океан давно проковтнув би Англію, якби не боявся зіпсути свій шлунок".

Але це не так. Маю на увазі лівобічний рух по дорозі.

Від віків люди зауважили, що сонце рухається з ліва, на коня сідають з лівого боку, сходи у старовинних замках крутяться з ліва направо, бо так зручніше мечем захищатись. До речі й тодішню головну зброю — меч — носили з лівого боку. Все це докazuje, що лівий бік як би головніший.

Лондон — старовинне поселення, але глибокої старовини тут немає. Людські поселення, з часом, перебудовуються, руйнуються ворогом, знищуються пожежами. Не минув цієї напасти і Лондон. Восени 1666 року центр міста вигорів дотла. Згоріло 13.200 будинків, із 108 церков згоріло 80 в т. ч. й собор св. Петра. Якщо вірити мемуарній літературі, то "розтоплений свинець ріками лився по вулицях".

У "Центурії" другій Нострадамуса, в одному з катренів написано:

Пожежа і весь Лондон в огні, як в крові
Мадонну на паперть гарячу скине.

Це написано більше ста років до пожежі. Так і було!

СІТІ

Зручно й економно з часом оглядати місто, починаючи з найстарішої його частини, тобто із Сіті. В Сіті є невелика площа, яка утворюється від перетинання восьми вулиць. Це центр Лондону. На площі і вулицях стоять монументальні будинки різних установ. В будинку лорда-мера т. зв. Меншгаузі розміщена збірка англійської скульптури. Завжди, коли дивлюся на статуї, виникає думка, чому всі народи залишили різноманітні скульптурні пам'ятки, а наші пращури — жодної. Каміння у нас досить. Увесь Санкт-Петербург, а тепер і Москва прикрашені дорогішим волинським камінням, а ми не витесали найпростішої фігури. Тут же міститься й ратуша т. зв. Гілдгол, у якому є невеличка картинна галерія. Видатною будовою міста є собор св. Павла

Церква св. Павла в Лондоні

ла, покровителя Лондону. В середині церква не особливо пишно прибранна. В ній зберігаються саркофаги видатних діячів Англії, а головню воєначальників в т. ч. й Нельсона. Біля собору на малій площі стоїть пам'ятник королеві Анні. Кажуть, що це єдина європейська королева давніших часів, при якій нікого не виводили на плаху... Тут же на вузьких вулицях збереглися каварні, у яких ще з 18 стор. зустрічалися письменники, художники, артисти, а також функціонує найстаріший готель Лондону під назвою "Старий чешір-

ський сир". Далі по дорозі натрапимо на Темпл. До скасування монастирів в Англії тут був монастир лицарів-темплієрів. Тепер тут знаходиться головна правнича школа Англії. В одному з дворів Темплу можна оглянути будинок, єдиний в Британії, у якому ще за життя Шекспіра ставили його п'єси. Як звідси йти до Таверу, то по дорозі побачимо високу (61 м.) колону, це т. зв. "Монумент", який поставлено на місці пекарні, з якої розпочалася пожежа.

ТАВЕР

Першою королівською оселею був Тавер, побудований Вільямом Завойовником у середині XI століття. Оселя складалася з королівського палацу Білої вежі, різних будинків, церкви. Все це оточено системою зовнішніх та внутрішніх стін товщиною 4 м., висотою 27 м. з 13 баштами-бастіонами. А все це ще навколо обведено широкими і глибокими ровами з водою. Така резиденція-фортеця королеві забезпечувала безпеку, а підданих тримала в постраху, бо контролювала головний торговельний шлях по Темзі, а тим самим життя лондонців. Та не дивлячись на такі сильні укріплення, Тавер двічі руйнувався, раз повстанцями Тайлора, а другий — військами Кромвеля.

За свої 900 років Тавер мав різноманітне призначення, був і в'язницею, в якій тримали справжніх та уявних злочинців. Наприклад у Кривавій башті тортували королів Анну Болейн, Катерину Говард, Джейн Грей, різних претендентів на престол, королівських дітей та інших історичних постатей.

Один час в Тавері містився арсенал, опісля звіринець. Від нього тут залишилася пара воронів, а щоб вони не полетіли, то їм підрізано крила. В Англії є повір'я: доти існуватиме Британська імперія, доки ворони триматимуться Таверу. Повір'я правдиве: ворони є й Імперія є. Але як ворони обскубані, так й Імперія обскубана. Тепер це музей старовинної зброї, панцерів, різного реманенту тортур та ін.

У спеціальному, недавно побудованому приміщенні зберігаються королівські коштовності: державні регалії, корони, одяг, посуд і т. д.

Тут людно, скрізь треба довго чекати в черзі, а як дійде черга, то неможливо оглянути цікавий експонат, бо за тобою чекають сотні.

ВЕСТМІНСТЕР

Третім цікавим районом для оглядин це т. зв. Вестмінстер. Щоб сюди добратись, найкраще пройти понад Темзою і побачити пришвартовані історичні кораблі серед них і "Дісковері", на якому капітан Скот вперше досягнув Антарктики. Тут же стоїть вивезена з Єгипту колона "Голка Клеопатри". Звідси близько перейти на широку вулицю Уайтгол, вздовж якої стоять монументальні гранітні будинки міністерств, а в невеликій бічній вулиці — Давнінг 10 — побачимо непоказний триповерховий будинок прем'єр-міністра. Ще не так давно на цій вулиці вирішувалася доля світу...

І нарешті добираємось до Парляменту і Вестмінстерського абатства. Ще перед тим (1215),

як 18 баронів спіймали короля Джана Безземельного на полі між Лондоном і Віндзором та примусили його підписати Магна Карту, тобто конституцію, королівська оселя перейшла з Таверу до Вестмінстеру, що недалеко Лондону.

Десь у VII столітті на підвищеному березі Темзи бенедиктинці побудували монастир, який пізніше розрісся в абатство. Місцевість ця лежить на захід від Лондону (тому й Вестмінстер) і відділялась від Сіті кількакільметровим болотом, так що укріплювати резиденцію короля не вимагалось.

Первісний будинок не зберігся, згорів. Залишилася тільки одна велика зала т. зв. Вестмінстергол. Площа його 1800 кв. м., висота — 28 метрів. Особливий він тим, що дах (стеля) шириною 21 метр не підпирається ніякими підпорами. Взагалі в Англії в старих будинках стеля тримається на складній системі дерев'яних переплетень. Їх не можна уявити, їх треба побачити.

За свої 900 років Вестмінстергол бачив багато подій: коронацію королів, перший суд шотландської королеви Марії Стюарт, суд короля Карла I, якого тут і страчено, церемонію проголошення Кромвеля лордом-протектором Англії, а через вісім років його голову, настромлену на спис, виставили на даху залі і т. д.

Сучасний будинок парляменту це найвеличавіший будинок Британської імперії, він будувався (1840-60) в період, коли Імперія досягла свого найвищого розвитку. Він відомий не тільки великими розмірами: 300 метрів фасаду, площа 32.000 кв. м., 3.000 метрів коридорів, 1100 кімнат, а й багатим мистецьким оформленням, особливо центральної залі, де відбуваються різні церемонії. По боках цієї залі розміщені палати лордів та громад. Обидві палати невеликі, лавки розміщено круто амфітеатром. Палата громад непоказна, якось мало прикрас. Палата лордів цікавіша. Вона багато удекорована: на стелі намальовані птахи, звірі, квіти, дерев'яні стільці мають витончену різьбу, між невеликими вікнами вміщено 18 бронзових статуй тих баронів, які примусили короля підписати Магна Карту. В дійсності король її не підписував, бо був неписьменний, а тільки прибив печатку. Тут же стоїть трон королеви з великим гербом Імперії...

Щоб надати будові ще більшої величі, по обох боках парляменту побудовано башти. Башта Вікторії 104 метри висотою, а башта з "Біг-Беном" 98 м. Дзвін важить 13,5 тонн. У Лондоні є ще другий дзвін "Біг-Пол" у соборі св. Павла вагою 16 тонн. Дверима башти Вікторії користуються тільки короновані особи. На площі біля парляменту поставлено кілька пам'ятників, але найкращий пам'ятник має Черчил.

Напроти парляменту знаходиться Вестмінстерське абатство. Первісна будова церкви не збереглася, навіть на малюнку. Сучасна будова з XIII і пізніших століть. В добу реформації, коли скасовано монастирі і руйнувалися будови їх, це абатство теж зліквідували, але будови збережено, бо церква була пов'язана з королями. Внутрішні оздобы церкви надзвичайно багаті. Писати про них — даремна праця. Їх треба побачити.

Ця церква не призначена для публіки, хоч лево, що нікому не заборонено прийти помолитися. В ній коронується король, і в ній ховають померлих видатних осіб Британії. Поховання тут скрізь: під підлогою, саркофаги стоять на підлозі, в нішах стін в кілька поверхів. А як видатна особа похована в іншому місці, то бодай дошку десь тут вмурують. На саркофазі Ньютона приблизно такий напис: Тут лежить Ісаак Ньютон — шляхтич, який своїм божественним розумом збагнув рух планет, комет, припливів води в океанах, спектр. Мудрий пояснювач природних явищ, старовини, св. Письма, величі Бога. Нехай смертні радіють, що була така краса людства.

На саркофагах коронованих осіб обов'язково положена статуя натуральної величини. Цікава деталь. Єлисавета I (Тюдор) наказала скарати Марію Стюарт і поховати в малому місті Пітерсбурзі. Королем після Єлисавети став Джеймс I, син Марії Стюарт, він наказав відкопати гріб матері і її саркофаг поставив рядом з Єлисаветою. Так вони і досі лежать разом тільки голова Єлисавети вкупі із статуєю, а голова Марії відділена, бо її голову стяли сокирою.

У темному кутку, під непоказним ослоном лежить найбільша реліквія Британії т. зв. Шотський камінь. Як коронується черговий король, то сідає на той камінь чи на ослін з каменем. В Аббатстві є великий музей різної старовини.

БАКІНГЕМСЬКИЙ ПАЛАЦ

Це третя оселя королів, яка раніше належала герцогові Бакінгемському. Заходити в палац не можна, там живе королівська сім'я. Палац кожний день притягає масу народу, коли о годині 11-й змінюється варта. Я не сказав би, що то якесь надзвичайне видовисько.

ЛОНДОНСЬКІ МУЗЕЇ

Іх у Лондоні багато. Туристичний час дозволяє оглянути тільки головніші. Британський музей характерний тим, що британського в ньому майже нічого немає. Все привезено з інших країн. Зібрано тут експонати з Асирії, Єгипту, Тибету, Індії, Мехіко, Греції і т. д.

В музеї зберігаються експонати всесвітнього значення.

Розетський камінь знайшли солдати Наполеона в Єгипті біля міста Розетти, але англійці в них відібрали. Сильне враження справляє сирійська скульптура "Вмираючий лев", на якій вираз болу так реалістично показано, що й через більш як три тисячі років можна його відчутти. Такі ж високомистецькі грецькі статуї Діани та Афродіти і Деметри з острова Кнідос. Тут же експонована збірка — 83 експонати-творіння Фідія з Партенону. Англійський посол в Туреччині Ельджін попросив у турецької влади з Акрополя кілька камінців, а в дійсності забрав багато скульптур... Байрон якось сказав: — "Чого не зробили готи, те зробили шкоти". В одній з кімнат лежить величезна рука з Родосу зі статуї "Колос". Виставлено багато старовинних мумій, які не є приємно оглядати.

Недалеко Гайд-парку стоїть будинок-музей

Веллінгтона, в якому зібрано велику колекцію орденів з багатьох країн в т. ч. й Російської імперії і між ними орден Андрія Первозванного, установлений Петром I. Орденом ч. 1 нагороджено гетьмана Мазепу. Такі речі даються за великі заслуги...

Трохи далі, біля цього парку міститься кілька музеїв: Вікторії і Алберта. Науки, природничий, геологічний, географічний, будинок князя Алберта. Важливого і цікавого в них багато. Наприклад: перший паротяг Стефенсона, перша в світі машина Ньюкомена, окаменіле дерево піком 27 мільярдів років, скелети палентологічних тварин. Інтересний відділ одягу, взуття. На правому березі Темзи міститься військовий музей, у якому, крім усього іншого, зберігається оригінал капітуляції Німеччини в травні 1945 року, похідний штаб Мантгомері і вся його уніформа, німецькі підводні човни на одну особу і багато різних експонатів з останньої війни.

Картинна галерея, що на Трафальгарському сквері, досить убога, як для Англії.

Відбули ми прогулянку по Темзі. Нецікаво. Вода брудна, в ній пливуть куски дерева, бочки, дошки. Береги забудовані різними портовими спорудами, але всі вони старі, розвалені, або й зовсім покинуті зі старими зігненими баржами. А на додаток моросив дощ з холодним осіннім вітром.

ОКСФОРД І СТРАТФОРД

Одноденна поїздка до цих цікавих історичних міст не дає можливості їх детально оглянути.

Оксфорд оглянули ми з автобуса, який об'їздив нас по вулицях університетських будинків, яких тут багато. Проїхалися ми ще по кількох вузьких вуличках найстарішої частини міста.

Була одна зупинка біля т. зв. Оксфордського великого квадратного двору, навколо якого стоять будинки з вежею головного фасаду коледжу Мертона, осн. 1264 року.

На вежі висить дзвін "Том", який сотні років о годині 9 і 5 хв. бовкає 101 раз, цим він попереджує студентів, що брама двору замикається.

Тут же, до реформації, знаходився католицький монастир. Потім на цьому місці побудовано церкву, в якій зберігається могила черниці, похованої у VIII ст. Оглянули ще й первісну студентську їдальню з довгими дубовими столами, в той час, коли розкладали на них хліб. Посередині двору басейн із статуєю "Меркурія".

**

У Стратфорді на Авоні народився Шекспір (1564-1616). Тут він жив, тут він і помер. Місто невелике, часу небагато, але досить, щоб хоч дещо побачити. В місті збереглося кілька будинків, пов'язаних з Шекспіром.

На головній вулиці стоїть будинок, у якому народився письменник. Будинок від тих часів ніяких переробок не мав, але з домашнього устаткування нічого не збереглося. Меблі та інші речі підібрано з тієї епохи.

На околиці міста зберігся будинок матері Шекспіра, Марії Арден, і будинок коханої дівчини Вільяма, а потім і його дружини Анни. Ця

УКРАЇНЬСЬКА МОВА В АМЕРИЦІ

1. РУСИЗМИ В МОВІ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

(Стаття десята)

У реченні "площа цвинтаря *вznоситься* під горбок" слово "вznоситься" — русизм (від рос. "вznосится"). Українські відповідники цього рос. слова: "підноситися", "підійматися", "піднятися", "підніматися". Слово "підніматися" має вісім значень. Одно із цих значень — "мати напрямок вгору". Приклади: "Доріжка *піднімається* на пагорбок". "Ниви то поволі котилися в долину, то *підіймалися* на похилі горби" (М. Коц.). Слово "підноситися" має чотирнадцять значень. Одно із цих значень: "мати напрямок угору". Приклади: "Шлях цей все крутіше *підноситься* вгору". Таким чином, українською літературною мовою треба казати: "Площа цвинтаря *піднімається* на пагорбок".

В реченні: "Він не *виречеться* своїх плянів" слово "виречеться" — діалектизм і одночасно русизм (від рос. "отречется"). По-українському треба казати: "Він не *відмовиться* від своїх плянів".

хата оригінальна, як зовні так і в середині. Вкрита вона соломою, а щоб вона не псувалася, то її законсервували хемікаліями і накрили пластиком. Є в місті пам'ятник, Шекспірівський театр, школа тих часів і т.д.

У Стратфорді була найбільша і найкраща хата, яку й купив Шекспір. У ній він прожив все життя, в ній і помер. Біля хати письменник посадив шовковицю. Після смерті Шекспіра хата перейшла у власність пастора, який мав клопоти з шовковицею, бо люди завжди приходили рвати ягоди чи брали на пам'ятку листя чи гілку, а податковий уряд наклав великий податок. Все це роззлостило власника і він у 1759 році зрубав шовковицю, а через три роки спалив і хату і покинув, через ненависть населення, місто.

Подвір'я заросло травою, між якою видно каміння фундаменту хати. В такому стані його й зберігають.

Повертаючись до Лондону, проїхали повз оселю Черчіля, коло якої навіть не рекомендується затриматись автобусові. Зустрілась нам маленька католицька церква, мабуть єдина у цивілізованому світі, вкрита соломою.

Досі, думалося мені, що Англія, особливо близько до Лондону, густо заселена. Але виявилося, що між Лондоном і Оксфордом (щось з 80 км.) з тієї дороги, якою їхали, тільки зрідка, попадаються невеликі поселення.

Околиці дуже мальовничі. Місцевість злегка хвиляста, поля мало, переважно пасовиська із соковитою травою, де-де видно невеликі клапти лісу. Навкруги чудові краєвиди.

(Закінчення в наступному числі)

Замість непотрібного русизму "поштові *відкритки*" треба казати: "листівки". Рос. слово "открытка" має український відповідник — "листівка".

Не відповідає нормам української літературної мови й таке речення: "Особисті *відношення* між Садатом і Бегіном...". Замість русизму "відношення" (рос. "отношения") по-українському треба казати: "відносини" або "стосунки". Коли мова йде про стосунки, зв'язки, взаємини між людьми, то вживається слівос: "відносини". Приклади з української літератури: *відносини* між братами (І. Фр.), "особисті *відносини*", "...в її *відносинах* до старшого брата..." (Л. Укр.). Коли ж мова йде про стосунок до чогонебудь, то тоді вживається слово *відношення*: "вірш не мав *відношення* до теми екскурсії", "...в економічному *відношенні*".

В реченні: "Міжнародна амнесія закликає медиків перевірити їхнє *відношення* до СССР" слово "відношення" — також русизм (рос. "отношение"). У цьому контексті рос. слову "отношение" відповідає укр. слово "ставлення". Приклади: "Співчутливе *ставлення* до неї...".

Вислів "картопляний *м'якіш*" (рос. "мякиш") треба замінити українським висловом "м'якушка".

Кажуть: "*м'якушка* хліба", "*м'якуш* кавуна".

Часто читаємо в газетах такі вислови: "*назначений* уряд", "проти *назначення* Д.". Тут маємо непотрібні русизми (від рос. "назначенный", "назначения"). По-українському треба казати: "*призначений* уряд", "проти *призначення* Д.".

В українській мові є слова "назначати", "назначений", але вони вживаються в інших значеннях: в значенні робити визначну, помітку ("Харитін *назначав* нігтем", Н.-Лев.) або намічати термін ("Коли ж, батьки, *назначите* весілля? Н.-Лев.).

А ось ще такий абсолютно непотрібний русизм: "прихована *осторожність*" (від рос. "осторожность"). Дивно, що ні автор, ні редактор не знають про те, що в українській мові є слово "обережність". "Обережність ніколи не шкодить". "З *обережністю* вона переступила через поріг". "Гнат *обережно* переліз через лісу...".

Автор однієї статті пише: "Якщо фірма не *підчиниться*, то уряд...". Непотрібний русизм "не підчиняться" (рос. "не подчинится") рішуче треба викинути. Наша багата українська мова має численні відповідники російському слову "подчиняться": "коритися", "підкоряться", "підкоритися", "скоритися", "підпорядкуватися"; "він не *скорився* (не підкорився) законові".

Позбавлені відчуття рідної мови й ті, що пишуть у газеті: "Л. *подарив* книжку", "М. *передав* Папі *подарок* від президента Картера". Всі ці непотрібні русизми (від рос. "подарил", "подарок") треба викинути й пригадати українські слова: "подарувати", "дарувати", "подарунок", "дарунок". "Данило *подарував* йому годинника".

"Легше десятком подарувати, чим в одного попросити" (Укр. присл.). "Оце подарунок мені від мами" (Донч.). "І подарунків накупив" (Шевченко). "За такий подарунок годиться й поцілувати" (Кропивні).

А як зрозуміти такий вислів: "в напрямі зрівняння полів"? Можна подумати, що це родовий відмінок множини від слова "піл" або родовий відмінок множини від слова "поле". Ні, тут мова йде не про *піл* у селянській хаті і не про *поле*, а про... *стать*. Але мабуть авторові ближче й рідніше російське слово "пол", ніж українське "стать". Замість русизму "полів" треба казати "статей". Кажуть: "особи обох статей", "жіноча *стать*", "чоловіча *стать*".

Русизм "призадумасмося" (від рос. "приздуматься") треба відкинути, пам'ятаючи, що в українській мові є такі відповідники: "задумуватися", "задуматися", "замислюватися", "замислитися", "подумати".

Замість "приготовити" (рос. "приготовить") грунт краще сказати "підготувати грунт". Приклад: "Данило обережно готував грунт до переговорів з Папою" (Хижняк).

Вухо ріже ще й такий неприємний і непотрібний русизм: "роздаються (від рос. "раздаются") голоси". Таж в українській мові є такі чудові слова й вислови: "лунає спів солов'я", "пролунав голос", "лунає пісня", "далеко співи десь лунають", "його голос лунав" (І. Франко), "над сопками лунала степова українська мелодія" (Десн.), "десь віддалік лунали голоси".

Дико звучить і вислів: "придержали (рос. "придержали") двох громадян". Чи не краще сказати: "затримали", "арештували"? В українській мові є слово "придержувати (придержати)", але воно має зовсім інше значення: "Він схопив її за руку і... *придержав* у своїй долоні". "Одною рукою сльози втирає, а другою Петра *придержує*" (П. Куліш). "Христя пішла шляхом все тихше та тихше, мов її щось зупиняло або хто *придержував*, не пускав" (Мирний).

Неприємно читати й таке речення: "Заговор супроти демократичної форми". Русизм "заговор" (рос. "заговор") краще треба усунути й замінити його українським словом "змова".

Русизм "самоопреділення" (рос. "самоопределение") треба заступити українським словом "самовизначення". Досить пригадати усім відомий вислів: "самовизначення націй".

Зневажає українську мову й той, хто пише таке речення: "Уряд Рабіна був *склонний* іти на компроміси". Русизм "склонний" (рос. "склонный") треба викинути і замінити його українським словом "схильний". Приклади: "Я *схильний* думати, що тут якийсь прикрі непорозуміння" (Смол.). "Чим нещадніше Лариса думала про себе, тим менше вона була *схильна* щось пробачити Вадимові" (Руденко).

Засмічує мову газети ще й такий русизм: "СССР з своїми *сторонниками*" (рос. "сторонниками"). Російському слову "сторонник" відповідають такі українські слова: "прихильник", "прибічник", "послідовник". Приклади: "Князь вигнав з Галича угорських загарбників та їх *прибічників*".

"Кочубинський був *прихильником* таланту Стефаника і Мартовича". "Він таємний *прихильник* Кармелюка" (Вас.).

Занадто вже часто доводиться читати такі зразки русизмів: "стримління до чогось високого", "стримління до самовизначення", "стримління до миру" (від рос. "стремление"). В "Рос.-укр. словнику" (т. 3, Київ, 1968 р., стор. 401) подано такі відповідники до цього російського слова: "прагнення", "поривання", "потяг", "намагання". Приклади з української літератури: "прагнути до ідеалу", "прагнення до миру". "Події розгортаються незалежно від його бажань і *прагнень*" (Гонч.). "Вона давно вже миру й ласки *прагне*" (Кор.). "Він *прагнув* допомоги" (Янов.). "Франко очищав свою мову від діалектичних слів і зворотів, *прагнучи* до загальнолітературної української мови" (М. Рильський). "В моїй душі жили *поривання* до вищої творчості" (Сам.). "Змалку відчував Тарас великий *потяг* до мистецтва".

Замість русизму "ученики" (рос. "ученики") треба вживати українське слово "учні". Приклади: "Як настане літо, починають *приїздити* в село його *учні*" (Куч.). "Учні зобов'язані працювати..." (І. В. Коляска).

До синтаксичних русизмів і одночасно синтаксичних архаїзмів належать такі звороти: "тепліша сонця", "палкіша вогню", "дорожча життя". В сучасній українській літературній мові прикметник другого ступеня керує іменником у родовому відмінку з прийменником *від* або іменником у знахідному відмінку з прийменником *за*. Приклади: "Вищий Грицько, бо двома роками *старший від брата*" (П. Мирний). "Вона *добріша від сестри*". "Стара планшетка, що йому колись подарував батько, була для нього... *дорожчою за життя*" (Микола Руденко). "Хіба *краща є за тебе?*" (Шевченко). "Слово твоє, що *міцніше за крицю...*" (М. Рильський).

Є ще й конструкції з прийменником *над*. "Та голосок її *над усіх дзвінкіший*" (Мова). "На світі нема *розумнішого над тебе*" (Стор.). Є ще й порівняльні конструкції з сполучниками *ніж*, *аніж*, *як*: "Туман лежав над селом ще *густіший в долині, ніж на горі*" (Коп.). "Немає *мудріших, ніж народ, учителів*" (М. Рильський). "Над лісом го-мін вітру був *тривкіший, як над житами*" (Ле).

(Далі буде)

■ Букарештське видавництво "Критеріон", яке спеціалізується у літературі національних меншостей, що живуть на території Румунії, видало українською мовою "Антологію сучасних українських письменників" (у Румунії) і том поезій Степана Ткачука "Розколоте небо".

Слід відмітити факт значного зацікавлення українського населення в Румунії книжками рідною мовою та активізацією літературної творчості.

Зацікавлення рідним словом проявляється в околицях колишньої "Наддунайської січі". В літературі й поезії сьогодні вирізнялися: Микола Корсюк, Орест Масикевич, Степан Ткачук і Михайло Михайлюк. (М. Г.)

КУЛЬТУРНО – МИСТЕЦЬКІ НОВИНИ

■ У Торонті в листопаді була нагода почути дві зірки української опери — Ігоря Кочергу і Марійку Стеф'юк. І. Кочерга бас баритон, а М. Стеф'юк лірично-колоратурне сопрано, — об'є солісти Київської опери. Кочерга захоплюючим виконанням арії Дон Базіліо з опери "Севільський цирульник" підкреслив свою вокальну освіту, якою стажував у Міляно і заслуговує на окремі концерти в Канаді та США.

М. Стеф'юк виконанням народних українських пісень тільки розбурхала бажання слухачів почути оперні арії, за які вона отримала заслужену назву "королева київської оперної сцени".

Шкода, що такі провідні вокальні сили, як Марійка Стеф'юк, Ольга Басистюк, Тамара Дідик, Володимира Чайка, Ганна Дашак, Софія Ротару, Микола Угренич і Роман Майборода більше відомі у чужому світі, ніж між українцями в Канаді чи США.

■ На протязі двох тижнів у листопаді дехто з українців бачив високомистецькі оперно-театральні постановки "Ля белле Гелена" силами артистів "Йорк Мінстрелс" північного Торонта. Нова версія Оффенбаха у стилі романтично-сатиричної оперети залишила незабутнє враження. Слід підкреслити, що склад виконавців, симфонічна оркестра, балет, світлові і звукові ефекти, декорації і відповідне театральне приміщення були зразком театру й театрального мистецтва.

Шкода, що кожного року на протязі двотижневих виступів тут можна бачити добірну англійську і єврейську публіку, певну кількість німців, мадярів і японців, а між ними лише дві-три особи українського роду...

■ У Торонті найбільше зацікавлення викликав у листопаді вечір, на якому читали й обговорювали низку книжок англійською мовою, до яких негативно поставилися офіційна цензура. З-поміж письменників виступав також Джон Чівер — американський новеліст, якого вважають одним із кращих сучасних письменників. Як висловився канадський критик Вільям Френч, мета такого вечора не тільки прочитати уривки заборонених книг, а також звернути увагу на абсурдність заборони, а тим самим викликати зацікавлення до читання.

Між заголовками були такі назви: Аліс Мунро "Lives of girls and women", Маргарет Лоренц "The diviners", Ернест Буклер "The mountain and valley", Дж. Салінгер "Catcher in the rye" і В. О. Мічелс "Who has seen the wind".

Згадані книжки були довгий час під критичним обстрілом за "еротику" і зняті зі шкільних бібліотек.

Читали автори, а вечір був під опікою окремого комітету при підтримці "Торонто Артс Продакшен енд Лонггавз Букстор".

■ У Львові, в приміщеннях Етнографічного музею, відкрито в серпні 1978 р. виставку творів

Марійка Стеф'юк

кераміка Тараса Левкова. Художник, який здобув собі вже міжнародне визнання своїми працями, що виставлялися у Франції й Італії, вражає різноманітністю техніки й керамічних матеріалів.

За висловом фахівців, Тарас Левків зумів вийти з "керамічного етнографізму" і з глини створити скульптурні форми, які є синтезом народних традицій України.

■ Популярний у Торонті художник Іван Бельський-Стеценко вже четвертий раз виставляє свої праці під назвою "Живописна Україна". У цьому році крім олійних картин помітно більше сотні літографічних відпечаток, які зацікавили відвідувачів і знаходять покупців.

■ У 1978-му році минуло 90 років з дня народження українського вченого в ділянці мовознавства Леоніда Булаховського.. Він відомий також як автор праць про наголос у польській і чеській мовах, досліджень про походження української мови та порівняльних граматик слов'янських мов. Ідуть старання, щоб видати 5-ти томник його наукових праць і тим увіковічнити ім'я великого українського вченого.

■ Чи може один актор виконати складний сценічний твір? Це нелегке завдання поставила перед собою артистка Львівської державної філармонії Лариса Родзь. Опрацювавши драму-феєрію Лесі Українки "Лісова пісня", артистка при супроводі музичного підсилення і світлових ефектів відтворила персонажі феєрії та ілюзію поліського пралісу.

Схвальна оцінка публіки засвідчує, що нове втілення "Лісової пісні" матиме довге сценічне життя.

■ Нещодавно в Братиславі відкрито виставку, присвячену творчості видатного українського кінорежисера і письменника Олександра Довжен-

ка. В експозиції представлено різноманітні матеріали з фондів Київської кіностудії і публікації про Довженка, видані в різних країнах світу. Серед них велику увагу привертає книга "Довженко", яка щойно вийшла у Братиславі.

■ Дуже добрі відгуки можна зустріти в чужинецькій пресі про київський ансамбль танцю "Горлиця". Ансамбль, що в основному складається з робітничої, студентської й учнівської молоді, у минулому році був лавреатом на фестивалі самодіяльності молоді в Україні.

Нещодавно ансамбль повернувся з Франції. Радше він побував у Сирії, Лівані, Японії і Фінляндії. У фінському місті Тампере на міжнародному фестивалі фолклорного танцю "Горлиця" нагороджена почесним дипломом переможця.

■ В літніх місяцях повернулася з Японії балетна група Київського державного академічного театру опери і балету ім. Т. Шевченка. За 34 дні перебування в Японії вони дали тридцять виступів, на яких побувало близько сімдесят тисяч японців. Після виступів відомий японський театральний критик професор Іосіо Надзакі підтвердив, яке велике враження справила на нього майстерність артистів у "Лісовій пісні" і "Лебединому озері" зокрема таких як: Раїса Хилько, Тетяна Таякіна, Ніна Семизорова, Микола Прядченко, Євген Косменко і Віктор Рибій.

■ У Львові два роки тому створився вокально-інструментальний ансамбль "Ровесник", де художнім керівником і солістом є Іван Попович.

На третьому республіканському фестивалі молоді у Києві ансамбль увійшов у склад лавреатів. Критика підкреслила його віртуозність і добрі перспективи на майбутнє.

■ Я вже в минулих місяцях згадував про диригента Степана Турчака, що свою кар'єру розпочинав також у Львові. Ще 15 років тому про нього писали, що Турчак показав себе вишуканим музикантом, який з граничною чіткістю і точністю уміє передати стильові особливості будь-якого музичного твору.

Пізніше накручено телефільм "Симфонія", де показано творчу працю українського диригента над творами Левка Резуцького, Станіслава Людкевича, Андрія Штогаренка, Георгія Майбороди і Мирослава Скорика.

Сьогодні Турчакові присвоєно на становищі головного диригента Державного академічного театру опери й балету ім. Т. Шевченка в Києві звання "народного артиста Радянського Союзу". С. Турчак був учнем професора Миколи Колесси з Львівської консерваторії. Талановитий диригент, Степан Турчак, за короткий час здійснив постановки опер "Отелло", "Аїда", "Малаї", "Дафніс і Хлоя", "Борис Годунов" та "Абесалом і Етері", за яку отримав звання лавреата грузинської державної премії імені Захарія Палашвілі.

БЕИ-БАК

ПЕЛЕРИНА

(Замість фейлетона)

— Чи професор мав рацію, чи ні?

— Який професор? Яку рацію?

— Не пригадуєш собі? Вже другий рік минув, як ми обидва слухали доповіді професора в червоній пелерині. Він говорив, що Бог сотворив світ і править ним законом нерівностей.

— Що прийшло тобі до голови? Чому нині про це говориш? Він нічого нового не сказав. Більшовики знають про це давно. Згідно з цим і діють: роблять усе протилежне до того, що говорять. Це ж і є діалектика!

— Тобі зібралось на філософію. Я думаю про прості речі, що немає рівності: ані між людьми, ані між тваринами, ані між рослинами. Тим самим немає справедливості в світі. Чи є справедливість у небі?

— Мені закидаєш філософію, а сам вліз у містику. Цей професор—католик, він сказав виразно, що в небі немає рівності. Там є архангели: херувими, серафими, є і інші класи ангелів, є простенький ангельський плебс—так сказати, ангельський пролетаріят. З одної касты не перелізеш до другої. Так між ангелами, а що між святими! Ціла піраміда чинів!

— Я пригадую собі, що він говорив про це; я й про це думаю. Цікаво, чи там є також інтриги, наклепи, підлизайство, доноси?

— О! Ще які! Більше, ніж на землі! На землі йдеться про становища, гонори, титули, ордени, але це все дочасне, а там, у небі йдеться про вічне. Які мусять бути там зажерті суперництва! Може, навіть бійки! Чи є тепер у небі бійки, трудно сказати. Але що були не тільки бійки, а й ціла революція — це правда. Сатана, великий верховод, збунтувався був проти Бога, підняв повстання. Немає сумніву, що так було, є достовірні документи — Біблія. Тільки одного факти не потверджують: Біблія пише, що вірні Богові війська під командуванням архистратига-генераліссимуса Михаїла побили війська Сатани, що його самого і його військо запроторили в концтабори пекла. Тим часом Сатана і його вояки гуляють по світі і пакостять людям.

— Не думаю, щоб сам Сатана — сам Світлосний Люципер — хотів так понизити себе аж до смертників і докучати їм чи, як ти кажеш, пакостити. Що інше його прості вояки. Але й це не виглядає правдоподібне. Можливе, що це дезертири, які перелякалися ангельських військ, втекли з армії Сатани, бояться повернутися до лагерів і як мародери волочаться по світі та пакостять людям.

— Можливо, що й так. Вернімся до професора. На підставі того, що він говорив, виходить, що зі справедливістю не дуже в порядку. Пам'ятаєш, він сказав на доказ того, що нерівність конечна, що мусять бути бідні, щоб багаті мали

можливість робити милостиню і таким способом заслужити собі на вічне щастя в небі.

— Підожди. Чого ти хочеш? Чого ти вчепився професора? Професори є від того, щоб говорити. Вони мають право і обов'язок говорити, назіть те, чого не знають. Вони також мусять щось робити. Як не мають що, то враження.

Ти є людина інтересу — поважна людина, а пхаєш ніс у професорські справи! Погода нині гарна, соняшна, заохочує до життя — жити, робити інтерес! А ти? Що тебе обходить, що робиться в небі! Живеш на землі, роби те, що важливе тут. Ти ніколи не ставив таких дивних питань. Аж нині! Може, з тобою щось не в порядку?

— Вчора я зустрів випадково одного священика. Слово по слові, розмова зійшла на цього професора. Я розповів про його теорії щодо бідних. Священик слухав, а я відразу бачив, що це не нове для нього. Я скінчив, а він сказав: "Бідні завжди були і будуть. Бідні мусять бути. Самі розумієте, що якщо б не було бідних, то багаті не мали б нагоди ані можливості давати милостиню. Ледар буде завжди ледарем, буде завжди жебрати. Справа в тому: коли бідний простягає руку, не проганяти його ані грубим словом, ані гострим зором, але, миленько і привітно усміхаючись, подати йому лепту. Це буде згідне з Божою волею — ледар буде щасливий, а Бог задоволений." — Не всі бідні — ледарі. Є такі, що тяжко працюють, є такі, що хочуть працювати, але не мають праці — безробітні! — кажу. — "Тоді вони є на утриманні уряду, і ціле суспільство має можливість давати милостиню і заслужити собі на небо". Так відповів священик. Я вже не сумнівався: сказав професор, сказав священик — мусить бути правда.

Іду вулицями і не перестаю думати: рівний, не рівний, не рівний, рівний — гонить у моїй голові одне за другим, немоз два коти по криші. Аж тут глянув я на якийсь город і бачу: між двома деревами протягнений шнур, а на ньому біліззя: кальсони... кальсони... Так, самі кальсони... Хоч би одна сорочка! Дивно, але факт. Приглядаюся кальсонам: короткі, довші, зовсім довгі. Короткі — такі короткі, що ледве можна закрити грішне тіло, і то не зовсім. Довгі, мабуть до колін, а ці довгі до самих п'ят. Став я і дивлюся: безсумнівний доказ нерівності — що факт, то факт. Як би то зрівняти ті кальсони? Думаю: і так не виходить, і так не йде. Втяти довгі, наточити короткі — не вийде! Короткі мають інший фасон, довгі інший. І колір не той. На додаток: від довгих, які й так сягають до самої землі, торочки звисають. Вітер повіває, кальсони рухаються, а торочки тріпочуть і, немов свердлики, внедряються в землю... Ні, пробиваються крізь землю і намагаються вдертися в позаземні простори. Цим явищем я стояв очарований. Я перестав думати. Що було думати? Справа ясна! Немає рівності, не може бути рівності — мусять бути багаті, мусять бути бідні! Бідні мусять бути, щоб багаті мали можливість дачати милостиню і так заслужити собі царство Боже — повторюю те, що сказав професор, повторюю те, що сказав священик.

Нині бачу, що це не так просто, як би здавалося.

— Що ти морочиш слову мені й собі?

— Не хвилюйся, будь терпеливий, вислухай мене до кінця! Ти добре знаєш, що багаті — це люди бізнесу, мудрі люди. Вони знають, що давати кілька центів нуждареві і тільки мило та привітно при тім усміхатися, ще й таким способом складати собі капітал у небі — добрий бізнес, ліпший, ніж складати у швейцарським банку. Вони можуть робити це самі, можуть найняти інших, заплатити, а ці будуть ходити поміж бідолами, давати милостиню, усміхаючись при цім миленько — на інтенцію багатих. А в небі компютер "цок" і депозит — росте конто для багатого.

— Перестань! Що ти верзеш?

— Не перешкоджай! Слухай до кінця, вже не багато. Бачиш, компютер цокєє, конто росте. Іросло. Але що далі?

— Що далі? Багатий має заслугу в небі.

— Добре, але як він цю заслугу використєє?

— Як то як? Дістанеться до неба...

— Але як?

— Так, як усі праведники.

— У тім ціла справа, що ні! Христос похопив з бідняків і був бідняк, не мав конта в банку, не мав гавза ані котежду, "не мав де голови приклонити", як сам говорив! У Нього була велика клясова свідомість і солідарність. Подруге: Він боявся, щоб у небі не дійшло до перекупства, до корупції, до зіпсуття та й до революції. Тому Христос виключив багатих з неба, поставив міцну сторожу при воротах. Так укріпив брами неба, що "легше верблюдові перелізти через вухо голки, ніж багатому через браму до неба". Га! Що ти на це? Ще одне: Чому цей професор був під червоною пелериною?

— Ну, чого? Не знаю.

— Ти не битий у Святім Письмі! Це правда, що Бог сотворив нерівність, але сказав: "Перші будуть останні, а останні перші". Отак дав бідним право бути багатими, а багатим право і можливість бути бідними і таким способом пролізти до неба. Бачиш! Є справедливість. Тепер вже знаєш, що значить червона пелерина?

— Що?

— Агій! Недотепа! Цей професор був вислаником Ватикану. А ти не знаєш, що Ватикан червоний? Тепер вже розумієш? Мовчиш, не дійшло до твоєї макітри! Ватикан є за бідняками, так як Христос, і вчить їх, як мають діяти, коли стануть багатими. Земля крутиться!

Тихо! Ша! Нікому ані слова!

Наш журнал може бути не гіршим, і навіть кращим від іншомовних журналів західного світу, справжнім часописом нових днів. Мємо на це сили. Але здійснити це зможемо тільки, маючи кошти на оплату авторів і технічних працівників. ПРИЄДНУЙТЕ НАМ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ!

УРЯД КАНАДИ — ВАШ УРЯД

Це перша з серії статей, що їх написав для "КАНАДСЬКОЇ СЦЕНИ" д-р Пол В. Фокс, професор політичних наук Торонтського університету.

(Канадська сцена"). Канада — демократична держава. Хоч наша система правління трохи й ускладнена, то все таки її можна звести до однієї простої формули, а саме: уряд належить людям.

Громадяни Канади можуть шляхом голосування давати йому владу і позбавляти його тієї влади. Окремий громадянин іде до виборчої урни й опускає у неї свій голос, який разом з голосами співгромадян вирішує, хто буде прем'єр-міністром і яка політична партія керуватиме державою.

Обирання уряду — це велика відповідальність кожної особи, але теорія демократії вчить, що найкращою системою правління є та, за якої кожен громадянин виконує свою частку обов'язку.

Сказати звичайній людині: "Усе залежить від тебе. Ти відповідальний за те, який тепер уряд, а насправді уряд — це ти", — означає на ділі перетворювати людину в серйозну й дозрілу.

Якщо це так, то тоді демократія є насправді найкращою формою державного правління, бо створює всі можливості для всебічного розвитку людини не на словах, а на ділі.

Демократія — це народовладдя

Про демократію кажуть, що це влада народу, для народу і з волі народу. Факти підтверджують це твердження. В умовах демократії, що у давній грецькій мові означало "влада народу", люди керують самі собою. З уваги на те самоврядування у державі — це еквівалент, складовими частинами якого є самодисципліна кожної людини, демократія, самовдосконалення і почуття відповідальності.

Усе це сполучене і не може бути відокремлене одне від одного. Людина ніколи не досягне найвищого рівня свого розвитку, коли нею керує хтось інший, а сама вона не цікавиться своєю участю у керівництві суспільством, до якого належить. І навпаки. Суспільство не може бути таким досконалим, яким воно спроможне бути, якщо складатиметься з громадян, які не трактують серйозно своїх обов'язків.

Коротко кажучи, успішність демократії в Канаді (чи й будь-де) буде залежати від того, як громадяни трактуватимуть виклик демократії, виражений словами: "Усе залежить від тебе".

Відгук людей розчаровує

На жаль, багато канадців байдужі до такої нагоди. Так, наприклад, відсоток канадців, що мають право голосу і беруть участь у різних виборах, не зовсім підбадьорливий. Кількість учасників голосування на федеральних і провінційних виборах ще не така погана, а от коли говорити

про муніципальні вибори — то розчаровуюче низька.

В останніх вісьмох загальних виборах, на яких обирали федеральний парламент і уряд, що мав керувати країною, взяло участь у середньому 77% виборців із правом голосу. Це краще, ніж у Сполучених Штатах Америки — на виборах президента чи членів Конгресу. Однак, як на європейців (наприклад, британців, західних німців чи французів), — це зовсім низький відсоток...

Відсоток учасників провінційних виборів коливається між 68% (у Онтаріо 1975-го року) і 85,3% (у Квебеку 1976-го року).

Участь у муніципальних виборах також неоднакова, але, як правило, розчаровуюче недостатня. У малих муніципальних центрах до виборчих урн іде трохи більше виборців, як і в середніх центрах. Але у великих центрах, як, наприклад, Торонто — дуже мала. Це приблизно 33% усіх управнених до голосування. І вони обирають свого мера (мейора) і членів управи (радних).

Коли ж лише третина (чи й менше) виборців іде до виборчих урн, щоб покористуватися своїм правом демократії, то можна уявити, якою може бути демократія такого народу.

Само собою зрозуміло, що на добро демократії і самому народові нам треба більше "ефективних" громадян — таких, які б ішли голосувати, пробували бути обраними, брали участь у виборчих кампаніях або якимось інакше проявляли своє право самоврядування.

Щоб бути "ефективним" громадянином, треба знати громадські справи, політичних діячів і саму систему правління.

У наступних частинах серії пояснимо, як діє канадська система правління. У них ми, поза іншими питаннями, обговоримо канадський Федералізм, парламент, провінції, голосування, політичні партії, пост прем'єр-міністра і його кабінету, посаду генерал-губернатора, державну службу та питання громадської думки.

Наступна стаття: *Федеральна система.*

СЛІДАМИ НАШИХ МАТЕРІАЛІВ

КУБАНЬ — ЗЕМЛЯ УКРАЇНСЬКА. КОЗАЦЬКА

У статті Василя І. Гришка "Український Голокост 1933 року" (жовтневе число "Нових днів" 1978 р.) іде мова про "Україну та суміжні і споріднені з нею козацькі землі Кубані і Донщини".

Нас колись учили у школі, що кубанці — нащадки запорозьких козаків, отже такі ж українці, як і всі інші (а може й кращі, бо ж козацького роду!), що рідна мова їхня українська і що Кубань — земля українська, козацька. Нас виховували на соборників. Проте є й такі кубанці, що вважають себе чимось окремим, вірять у "козацьку націю" і бажають політично відокремитися від майбутньої української держави.

Бувають різні ідеї. Ось, наприклад, у Галичині бували (можливо, є ще й досі) галицькі па-

тріюти, що вірили в якусь окрему галицьку націю і бажали собі її самостійності. Однак ніхто не трактував їх поважно. А Польща після 1-ої світової війни пробувала творити на українських землях "шляхетську націю", мовляв, — ви не українці, а шляхтичі. (Щоправда, "селянської нації" поляки не пробували творити). Але й шляхетській нації не повезло.

Отож, згідно з такими критеріями, цілком можливо творити й козацьку націю. І ясна справа: якщо більшість кубанців справді захоче, сказати б, виступити з української нації і створити окрему, свою власну, кубанську чи козацьку — нема ради і вільна їм воля. Але чи це справа свідомих українців-соборників, п. Гришка і "Нових днів" уже заздалегідь, тут і тепер, явно і славно проголошувати, що Кубань — хоч і споріднена (всі ж слов'яни споріднені!), але ж земля не українська, а козацька, і так услужливо, власними руками готувати ґрунт під козацьку націю?

**

"НЕРОСІЙСЬКІ НАРОДИ"

Ще одна, окрема справа — це окреслення "неросійські народи", що від довшого часу безкарно гуляє по нашій пресі і не оминуло й "Нових днів". Мусіло б бути зайвим говорити про його недоречність, але виявляється, що треба, бо навіть поважні працівники пера користуються тією нелогічною назвою. Всі бо народи світу — ясна річ, крім одного — неросійські, але ж вони й

неанглійські, нефранцузькі, нежидівські і т. д. Так хотілося б хоч раз десь прочитати й про неукраїнські народи. Але ні! Єдиним універсальним мірилом національності, принаймні у СРСР, став тільки російський народ.

"Неросійські народи" тільки тоді могли б мати якийсь глузд, якби існували й "російські народи" — їхня конечна логічна передумова. А що таких немає, то не може бути й неросійських народів, так як і неукраїнських, непольських, нечеських, не словацьких, не китайських і т. д... З такою логікою можна будь-якій одиниці протиставити збірність, наприклад — американський президент і неамериканські президенти (всі інші до одного у світі). Але звичайні люди не користуються такою логікою і не дозволяють собі одиницею окреслювати збірність, за зразком: Іван і не-Івани.

Логічно можна протиставити одну одній тільки збірності: християнські і нехристиянські або ж індустріялізовані і неіндустріялізовані народи, комуністи і некомуністи, росіяни і неросіяни тощо. А щоб розрізнити народи СРСР від російського народу чи протиставити їх одних одним, маємо досить згідних з логікою висловів: радянські (чи советські) народи, інші народи (крім росіян), національні республіки СРСР тощо.

Пропоную не допускати на сторінки "Н. Д." такого недоречного окреслення, як "неросійські народи", що, мабуть, не має собі паралелі ніде у світі.

І. В. МАНАСТИРСЬКИЙ

ПОВІДОМЛЕННЯ — НОВИНИ — ХРОНІКА

ПРО НАШОГО МИХАЙЛА МІНСЬКОГО

(До 35-ліття артистичної популяризації ним української пісні)

Михайло Мінський! Навіть ім'я співуче. Мені такі імена здаються музичними, зовсім іншими, ніж, приміром, Микола Приходько. Відразу уявляю, що мій прапрадід утік колись на Запоріжжя, після якогось-десь бунтарства, безіменний — і назвали його запорізькі присяжні Приходьком.

Не знаю, з якого роду походить Михайло Мінський, славний соліст Капелі бандуристів. Побачили ми його вперше 25-літнім, з блакитними очима, золотистим закучерявленим чубом, почули його прекрасний, оксамитний баритон — в щодня бомбленому, палаючому Берліні, наприкінці 1944 року.

Прибула в ту пору до Берліну Капеля бандуристів ім. Т. Шевченка, що просто чудом вирва-

лася із смертельної неволі в гітлерівському концентраційному таборі біля Гамбургу. Капеля віджила після того лиха завдяки опіці Українського Центрального Комітету у Львові і 8-місячним турне по галицьких селах і містечках.

Від'їхала незабаром Капеля, буряно, на захід, з фальшивими документами української військової частини і з слізним благословенням митрополита Шептицького в митрополичій палаті св. Юра.

Почули ми тоді в Берліні Мінського вперше, почув і він вперше Капелю. Спалахнув відразу вирватися до неї з якогось, чужого йому, "общепонятного" ансамблю німецького "Европеішер Кюнстлер Дінст". Якийсь щасливий вихор вирвав його туди із смертельного німецького полону.

Не вдалося тоді забрати Мінського до Капелі. Всі артисти того геббельсівського "дінсту" вважалися мобілізованими. Ганяли

їх як "солоних зайців" по таборах бранців, з опухлими ногами, під щоденним бомбардуванням.

Але пізніше Михайло Мінський став нерозлучним з Капелею бандуристів, із своїми могутніми заспівами, що чули їх і ми на цьому континенті, що захоплювалися ними й чужинці, — під час тріумфальних походів Капелі по американських університетах та славних концертних залах Європи.

"Капеля бандуристів була й лишається мені ніби коліскою моїх національних почувань, завжди збуджувала в моєму серці творчі хвилювання й нові ідеї" — писав мені недавно Мінський.

Перебував Мінський час-від-часу і в артистичних студіях Європи, співав там на сценах в оперних ансамблях ролі Борнса Годунова в опері Мусоргського і короля Етіопії в Аїді композитора Верді. Ось кілька слів евро-

пейських критиків про ті його оперні виступи:

"...М. Мінський — вроджений український титант. Його гнучкий, знаменитий голос широкого діапазону має фарбу, що рідко зустрінеш..."

"Донав Цайтунг", Німеччина
"...Величавий голос! Широкий динамічний діапазон цього оперного співака сягає від ледве-чутного шелесту до грюкоту грому-вищі..." "Таймс", Лондон

"...Високої кляси баритон, М. Мінський обдарований сильним, звучним голосом металічного тембру й потужним віддыхом, що йому можуть позаздрити світової слави солісти..."

"Баден-Баден", Німеччина

Це лиш побічна, короткотермінова артистична робота Мінського. Поза епізодичними, також на жаль, концертами Капелі бандуристів Мінський популяризує нашу пісню своїми власними концертами. Союз Українок Австралії запросив Мінського 1972 року на велике концертне турне по всіх більших осередках української еміграції в Австралії. Його виступами були там усі захоплені.

1975 року — спеціальний концерт Саскатунської Симфонічної Оркестри (в Канаді до виключно українського репертуару Михайла Мінського. Були захоплені рецензії англomовної саскатунської преси.

Мінський наспівав до сьогодні СІМ стерео-платівок виключно українського репертуару: "Тетяmani", "Богиня степова", "Струни серця", "Маєва нічка", "Чорний Ліс", "Моя стежина", "І ти воскреснеш, Україно". Остання щойно вийшла в світ. На її обкладинці — наша віковична св. Софія, в ранкових променях сонця, на тлі жовто-блакитного прапору. Послухайте самі ті патріотичні пісні.

Навряд чи вдалося б нашому незаможному артистові довершити таке велике, співуче діло без добродійства наших жертвених громадян, на чолі зі славною українкою Канади Емілією Остапчук. Уряд Канади нагородив її раніше медалею за невсипущу роботу для добра української громади й культури в Канаді. Доброго здоров'я Вам за це, шановна пані Остапчук!

Телер черга за нами допомогти цій культурницькій справі: ку-

пуймо чудові українські платівки Михайло Мінського. (Якщо їх немає у місцевій крамниці, вишлю по 5 дол. на адресу:

M. Minskyj, 13139 Klinger St., Detroit, Mich. 48212, USA).

Цим допоможемо нашому славному співакові здійснити його дальші творчі задуми:

1) Наспівати ще оригінальну платівку пісень українських композиторів на еміграції, намірених на баритон Мінського. Має він тих композицій біля 30, ще не співаних; 2) Наспівати своєрідну програму в супроводі Бандуристів Капелі ім. Т. Шевченка, що мають намір відзначити незабаром 35-літній ювілей Мінського в популяризації нашої чудової пісні. (Чи знаєте, що здобула вона друге місце в світі на Лондонському фестивалі народних пісень понад 10 років тому?)

Зберімо, не відкладаючи на завтра, той пісенний український скарб для себе на веселішу старість, а головню для наших нащадків, "щоб та слава не пропала!"

І побажаємо одностайно нашому козацькому Михайлові многих літ!

Микола Приходько
Наягара Фаллс, Онт.

КОНЦЕРТ ГАННИ КОЛЕСНИК У САН ДІЕГО

3-го грудня 1978 р. українська громада Сан Дієго зібралася в залі "Мистецького Центру" прослухати концерт меццосопрано Ганни Колесник, яка завітала сюди із Лос Анджелесу.

Це був суто український концерт — так мелосом, як і текстом, при чому з виразною перевагою носталгічної "нути". На всіх 18 точок програми не було жодної чужинецької композиції.

У другій частині всі точки (за винятком пісні Одарки із "Запорожця за Дунаєм" і "Думи про Нечая" та "Чого мені тяжко" були з репертуару народних пісень в опрацюванні того чи іншого композитора. Навіть слова таких, скажемо, пісень як "Повій вітре на Вкраїну", "Стоїть гора високая", "Думи мої, думи" є справді індивідуально авторські за походженням (Ст. Руданський, Леонід Глібов, Т. Шевченко), та проте наслідком довготривалої циркуляції в народній гущі з неза-

писоною нотно мелодією, ці пісні ставали "всенародними", авторство слів з бігом часу затратилось.

Для астора цих рядків, призвичаєного чути ці пісні у виконанні хорів, їх сольове виконання було несподіваною інновацією.

Особливо електризувала всіх присутніх у першій частині "Дума про Нечая" Д. Січинського. Цю імпозантну вокальну точку Ганна Колесник виконала з великою експресією, використавши потужність свого голосу. (Бракувало тільки бандур, замість фортепіано: це на маргінесі сказавши).

Другу частину концерту становили пісні індивідуальної творчості — композиторів емігрантів (Гр. Китастих) і вітчизняних (головню Майборода і Шамо). Мені найбільше сподобались такі пісні, як "Соколята" — муз. М. Степаненка, слова А. Драгомирецького, "Сивина" — муз. І. Марченка, слова Д. Луценка, "Моя стежина" — муз. П. Майбороди, слова А. Малишка, "Києве мій" — муз. І. Шамо, слова Д. Луценка.

Перші три названі пісні ми чуємо вперше. До всіх пісень концерту фаховий акомпаньямент подавала проф. Леся Куриленко з Лос Анджелесу.

Після концерту в залі української католицької церкви була "перекуска", на яку прийшла більшість слухачів і співачка з п'яністкою. Як звичайно, були "додаткові" вітання і промови. Після короткого привіту від імени місцевої громади Ол. Скопа, змістові і тепле слово виголосив Леонід Романюк. У відповідь на привіти і тепло зустріч наша славна співачка висловила свою глибоку вдячність, підкресливши при цьому своє кредо — пісню народною служити народів. Взаємним побажанням щастя і наступної милої зустрічі закінчився цей товариський вечір по концерті.

А. Юриняк
Сан Дієго, Каліф.

КОНДРАШІН "ВИБРАВ ВОЛЮ"

Кирило Петрович Кондрашін — головний диригент Московської філармонії, раніше диригент у Великому московському театрі, лавреат двох сталінських премій (1948 і 1949), один з найвидатні-

ших сучасних диригентів, що часто виступав у багатьох країнах світу, в грудні м.р. вирішив не повертатися до СРСР і попросив азилю на Заході.

ЕД ШРАЕР — ГЕН.ГУБЕРНАТОР КАНАДИ

Едварда Шраера — недавнього соціалістичного прем'єра Манітоби — було несподівано призначено в грудні м.р. на генерал-губернатора Канади. Популярний Ед Шраер є першим канадським ген.-губернатором не британського й не французького роду. Він розмовляє сімома мовами, в тому й українською. Його батьки, німецькі колоністи, походять з Підгаєцького повіту, Тернопільської області в Україні.

МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА ПОЛКОВНИКА ЯКСВА МА- КОГОНА-РОЗУМОВСЬКОГО І ЙОГО ДРУЖИНИ В УІА В НЬЮ-ЙОРКУ

Сузанна Макогін-Розумовська в тестаменті передала двадцять великих портретів — князів і гетьманів — "Володарів Української Землі" (розміром 44 x 56) у посидання Українського Інституту Америки (УІА).

Автором цих історичних портретів і 17-ти менших картин є відомий мистець Василь Дядинок. Ті портрети були виконані в тридцятих роках на замовлення полк. американської фльоти Я. Макогона з роду гетьмана К. Розумовського.

Крім історичних портретів "Володарів Української Землі", родина Покійних подарувала цінні вироби народного мистецтва та матеріали, яких високу вартість важко зараз відгадати. Між ними три старі ікони (частинно понищені), грецька ікона на склі, Євангеліє та Псалтир з XVI-XVII століття, різні книжки, різьби роботи гуцульського майстра С. Карпанюка, альбоми з фотознімками та різні архівні матеріали.

Яків Макогін перед Другою світовою війною був відомий в європейському політичному світі своїми дипломатичними акціями в Лондоні, Женеві та в Празі. У згаданих міжнародних центрах заснував він "Українські інфор-

маційні бюро", які утримував при фінансовій допомозі своєї дружини.

Мистецька Комісія Українського Інституту упрянувала відбутися першу виставку мистецької спадщини Макогонів для відзначення 30-ої річниці заснування Українського Інституту. Першою виставкою буде вшановано теж автора історичних картин Василя Дядинюка, який відійшов у вічність у січні 1945 р. у Відні.

Виставка відкрита від 19 грудня 1978 до 28 лютого 1979 р. щодня від години 2 до години 6-ої вечора (крім понеділків). Окремі відвідини згідно з умовленням листовно або телефоном.

ВИСЛІД ЛІТЕРАТУРНОГО КОНКУРСУ НА ОПОВІДАННЯ З СУЧАСНОГО ЖИТТЯ

(мт) Ганна Черинь, Микола Погідний-Угорчак, Микола Ковшун, Валентина Юрченко та Світлана Кузьменко вийшли переможцями та отримали нагороди на Літературному конкурсі на коротке оповідання або новелу із сучасного життя — конкурсі, що його проголосила з нагоди свого двадцятиліття Бібліотека Пласту і Рідної Школи у Філадельфії. Рішення літературного журі, в склад якого входили літературознавці Іван Коровицький, Григорій Костюк та Юрій Лавріненко, проголошено на Вечорі літературного конкурсу, що відбувся у Філадельфії, в залі "Тризуба" в суботу 18 листопада 1978 року. В імпрезі взяли особисту участь члени Журі Григорій Костюк та Іван Коровицький. Вони дали критичний огляд та аналізу надісланих на конкурс літературних творів та вперше подали до публічного відома ухвалу Журі, що її зачитуємо (скорочено — Ред.):

"Першої нагороди не давати нікому, натомість дати:

дві рівнорядні другі нагороди по стоп'ятдесят доларів і три рівнорядні треті нагороди по сто доларів.

Стоп'ятдесятдоларові премії призначено творам "НІБИ В КІНОФІЛЬМІ" та "СЕСТРА АННА". Після розкриття коверт та розшифрування псевдонімів (на спільному засіданні членів Журі із членами конкурсного комітету 18-го

листопада 1978 року у Філадельфії) виявилось, що автором "НІБИ В КІНОФІЛЬМІ" є Ганна Черинь із Чикаго, а автором оповідання "СЕСТРА АННА" є Микола Погідний-Угорчак з Милвил, Нью Джерсі.

Стодоларові премії призначено за оповідання "ЗЛАМАНИЙ ПЕРСТЕНЬ", що його автором виявився Микола Ковшун із Ошави, Канада, за "ВІТЕР ЧАСУ", що його автором є Валентина Юрченко з Йонкерс, Нью-Йорк, та за "ІТАЛІЙСЬКІ ПОМІДОРЧИКИ", твору, що його автором є Світлана Кузьменко з Торонто".

Вечір мав оригінально заплановану програму: він почався не від проголошення вислідів, але від мистецького читання нагороджених творів. Твори читано, не виявляючи прізвищ авторів і після читання проведено на залі голосування, щоб виявити, як слухачі оцінюють прослухані оповідання. Найбільше голосів від публіки здобуло оповідання "Ніби в кінофільмі". На друге місце слухачі поставили оповідання "Зламаний перстень", на третє — оповідання "Сестра Анна". Мистецьке читання було у виконанні професійних українських акторів, що живуть у Філадельфії. Марія Степова-Карп'як читала оповідання "Італійські помідорчики" та "Сестра Анна". Євдокія Дичко-Блавацька — "Зламаний перстень", Ярослав Пінот-Рудакевич — "Ніби в кінофільмі" та "Вітер часу". Програмою зела Марта Тарнавська. Виставку книг Бібліотеки Пласту і Рідної Школи підготувала бібліотекарка цієї книгозбірні Анна Максимович. Чай, кавка і тістечка були у заряді куреня пластунок-сеньйорок "Чортополохи".

ПОМЕР ПРОФ. ІВАН ЗАМША

15-го листопада 1978 року помер у Нью-Йорку після короткої хвороби відомий економіст, кооператор і педагог, доволітній секретар і керівник фінансового відділу Української Вільної Академії Наук у США проф. Іван Лухич Замша. Не зважаючи на свої 84 роки, сл. п. Іван Замша активно працював для УВАН майже до останніх днів свого життя. Похоронено його на цвинтарі св. Андрія в Бавнд Бруку, Н. Дж.

НАВІЯНЕ ОДНИМ ЧИСЛОМ...

Шановний Пане Редакторе!

...Ще в Торонті мені говорили, що Ви збираєтеся в подорож до Європи, а оце читаю в журналі "Н. Д.", що Ви, оказується, в оточенні аж трьох молоденьких дамочок оlinилися аж на вершкуні тієї гори в Югославії, яка носить Ваше ім'я — Мар'ян.

...Цей мій лист навіяний останнім числом (344) журналу "Нові дні", в якому було надруковано початковий розділ з книжки "Український "голоко́ст" — 1933", авторства В. І. Гришка. Всі ми знаємо про цю страшну трагедію нашого народу, але написання книжки про цю трагедію лідером однієї із наших партій є справді великою подією, бо чомусь лідери наших партій займаються переважно своїми вузькопартійними справами, а не справами всього народу, хоч і намагаються завжди говорити ніби від імені всього українського народу.

Друге, це полеміка. Думаю, що висловлю бажання більшості читачів журналу, коли скажу, що хотілося б, щоб лист шан. проф. В. К. Чаплєнка, надрукований у числі 344, був фіналом тієї дуже неприємної полеміки "через тин", яка більше виглядає на справи приватні, які не варто виносити серед людей, а краще полагоджувати приватним шляхом, а те місце в журналі заповнити чимсь поважнішим...

У цьому самому числі журналу надруковано поезію (боюся за це слово) Яра Славутича.

Мабуть кожному приємно прочитати якусь поезію, яка справді є насолодою для читача, тому і в наших журналах поезія займає перше місце. Та ось відкриваю журнал "Н. Д." число 344 і зразу надібаю: Яр Славутич — знане ім'я, (мій земляк) та ще й заголовок "Запоріжжя", (моє Запоріжжя). Пісня п'ята з поеми "Моя доба"...

Читаю уважно, вдумуючись і раптом наткнувся на таке, що очам своїм не вірю. Не хочу тієї гидоти тут повторювати, зішлю Вас лише до "стиха" Ч. 243, прочитайте його сам уважно...

Я знаю, що Ви, як редактор, оберігаєте журнал від літературної "дешевизни", то невже такі рядки можна назвати поезією, чи мистецтвом взагалі? А може Ви керувалися лише ім'ям автора, то тоді вибачте за відвагу...

А ще дозволю собі сказати дещо про дуже докладно опрацьовані статті "Українська мова в Америці", авторства п. П. Одарченка. Для тих, хто дійсно хоче писати чи говорити мовою українською, а не російсько-українською мішаниною, чогось кращого годі й сподіватися. Все це дуже подібне до російсько-українського словника й шан. автор робить велику послугу тим, хто просто ігнорував всім цим, бо й не думає навчитися грамотно писати або й редагувати українською мовою. Свідченням цього є наші українські часописи, а особливо наш щоденник "Свобода". Просто шкода праці шан. автора тих солідних статтів.

Добре було б, коли б хтось із наших лінгвістів написав для журналу кілька статтів чи просто лекцій зі стилістики, що було б великою допомогою в першу чергу для вчителів, які працюють в українських школах. Та й не лише їм, а послушайте лиш, як висловлюються українською мовою деякі наші лікарі, адвокати та інші інтелігенти, які часто стоять у проводі організацій. Адже знання української мови не закінчується знанням українських слів, треба вміти висловлюватись культурно.

Листопад, 1978 року

І. Хохітва

Фльоріда

У РІЧНИЦЮ ПО СМЕРТІ СВ. П. ІВ. ГР. БЕРЕЖНОГО

Лист до редакції від родини Покійного

У п'ятницю, 23 грудня 1977 р., з волі Всевишнього, відійшов у вічність наш найдорожчий ІВАН ГРИГОРОВИЧ — чоловік, батько і дідусь. У Вашому й нашому журналі це відзначено статтею к. головного редактора Дмитра Кислиці з березні 1978 р., і ми щиро за те дякуємо.

Ми певні, що теперішня редакція не відмовиться умістити цих кілька слів з нагоди річниці нашої великої і болючої втрати, що була втратою і для неї.

Ще в 1975 р. радив Іван Григорович читачам "Нових днів" у статті "Чарівна Фльоріда" поселятись на схилі віку в Фльоріді, бо й сам він мріяв на постійно осісти в цьому закутку землі, але його вік передчасно скінчився.

Не схилилися над свіжою могилою на Голлівудському цвинтарі, що поблизу м. Маямі, кучеряві верби, не зашелестіли сумські лугові трави, не співає там і наш соловейко, а лише день і ніч б'ють високі водограї, які та кож ніколи не могли заступити Іванові Григоровичеві милування рідним Псьом, над яким він провів своє дитинство й часто згадував про це в своїх статтях.

Проминув довгий-предовгий рік для нас, протягом якого ми тяжко переживали розлуку з нашим найдорожчим Іваном Григоровичем. Ми з великою вдячністю згадували і згадуємо всіх, хто прийшов нам на поміч із щирим співчуттям та дружніми порадами, подаючи нам розраду, а саме:

1) дуже дякуємо за прощальне слово під час похорону професорові І. П. Посипайлові;

2) велику подяку виносимо о. Михайлові Борисєнкові, який виявив особливу увагу до Івана Григоровича в час його нездужання й молився зі своїми парافیанами в Філадельфії (церква св. Покрови) за його здоров'я, а опісля відправив там, у Філадельфії, заупокійну Службу Божу; сердечно дякуємо всім хористам цієї церкви, які своїм співом збагатили урочистість Служби, а подружжю С. і М. Євсєвським зокрема щиро дякуємо за те, що замовили там ще й другу таку Службу в сороковий день з дня смерті Івана Григоровича;

3) Ми були зворушені приятельськєю увагою до нас з боку подружжя П. і Н. Андрусєвих з Рівєргєду, подружжя В. і З. Підлісних з Рочєстеру (а це ж кол. наші учні ще з України), подружжя В. і Р. Наркових з Гал-

лендейлу, подружжя І. й Г. Парамончуків з Клівленду,

4) окремо й безмежно вдячні ми пані Тоні Василевій з Чикаго, нашій приятельці ще з дому, за те, що вона провела цілих три місяці з нами, ділячи з нами наше велике горе;

5) нашому близькому сусідові Олександрові Рисові виносимо щирі подяки за його теплі слова — спогади про спочилого Івана Григоровича під час поминального обіду,

6) велика подяка від нас світлій Консисторії УАПЦ в Америці, яка уможливила відправити Святу Літургію за спочилого Івана Григоровича в Церкві-Пам'ятнику св. Андрія у Бавінд Брук—Літургію, що її замовив там маєстро Петро Андрусів.

І всім, усім нашим приятелям і знайомим дуже дякуємо за квіти на могилу й за участь у похороні. Дякуємо всім і за все.

Ми просимо й молимо Милосердного Бога, щоб Він вічно беріг душу нашого незабутнього чоловіка, батька й дідуса в своїх святих оселях.

**Єфросинія Бережна з дітьми
Олегом і його дружиною
Аллою, Валентиною з її
чоловіком Люїсом і внуками
Павлом, Олександром і
Олександром**

Галледейл, Флоріда

П. С. Замість квітів на нев'янучий вінок складаємо на фонд "Нових днів" 50 доларів. —

**Єфросинія Бережна
з дітьми і внуками**

ВІД РЕДАКЦІЇ "Н. Д."

Просимо в.ш. Єфросину Архипівну Бережну вибачити нам за те, що ми не надрукували в журналі її розпачливого листа-скаргу ще на початку м.р. — скаргу на дуже немудре й образливе ставлення до покійного Ів. Гр. Бережного (під час похорону) з боку священика й управи церкви (православної) св. Миколая в Маямі. Як довідуємось із листів і як виявилось із розмов у цій справі з поінформованими особами, те жалюгідне наставлення до Покійного було виявлене в церкві св. Миколая за те, що Ів. Гр. Бережний був членом УРДП і не був на час своєї несподіваної й не-

редчасної смерті формальним членом (парафіянином) цієї маленької церкви, залишаючись парафіянином у Філадельфії.

Висловлюємо щире співчуття покривдженій і ображеній родині покійного Ів. Гр. Бережного, а водночас засвідчуємо свій великий жаль по втраті нашого великого приятеля й доброго співпрацівника, яким довгі роки був Іван Григорович. Зацікавлених знати життєвий шлях і заслуги Ів. Гр. Бережного відсилаємо до статті, вміщеної у нашому журналі за березень 1978 р., сторінки 24-25.

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ ПОДРУЖЖЯ О. ПРОТ. ДЕМ'ЯНА І ПАРАСКЕВИ СВИРИДЕНКІВ

У суботу, 18-го листопада 1978 року, в православній громаді св. Володимира, Садбурі, відбулось свято 50-ліття подружнього життя нашого настоятеля прот. Дем'яна і добр. Параскеви Свириденків. Син Юрій з родиною і донька Галина з родиною при допомозі Управи Громади влаштували це свято.

О. прот. Мілан Поповіч (з сербської церкви в Садбурі) відслужив молебень в присутності Ювілятів і багатьох вірних. Після молебня всі зайшли в церковну залю.

У залі Ювілятів зустріли діти інж. Юрія і Галина з хлібом і сіллю, чотири внучки вручили квіти, голова відділу СУК Аглая Ковальчук тепло привітала і вручила китицю свіжих рож, а Гелен Пігурська подарувала коровай і спеціально спечений з тіста сніг.

На головному столі стояли вази живих квітів від родини М. Бручновського, а також від Громади св. Покрови, Су Ст. Марі, де о. Свириденко був раніш настоятелем.

Інж. Юрій Свириденко попросив о. прот. Мілана Поповіча провести молитву і поблагословити страви.

Як усі наситились, тоді син Юрій прочитав привітання від Блаженнішого Владика Митрополита Андрея, Консисторії УГПЦК і Пресвященнішого Владика Миколая, єпископа Торонто і Східної Єпархії.

тав голова п. Ол. Макаренко, від Від Громади св. Володимира ві-

Громади св. Покрови, Су Ст. Марі — пані К. Корнелюк, від сербської церкви — о. прот. Мілан Поповіч.

Брат о. Дем'яна, Петро Свириденко, Тандер Бей, вітав від себе, від о. прот. П. Зміївського та від Громади св. Володимира і Благословення Пресв. Богородиці.

"Ви, дорогі Ювіляти, у своєму житті не багато зазнали розкошів і добробуту, а більше, — хоч і на своїй рідній землі, — злиднів, нужди, страху, переслідувань від пануючої чужої влади, яка весь час слідувала за працею і поведінкою кожної людини і підозрілих запроторювали в різні трудові табори будувати безкоштовно канали, рубати ліси, добувати вугілля як це сталося і з нашим батьком, котрого НКВД заслало в Сибір разом з тисячами таких, як він, невинних людей. Хто з нас міг подумати, що ми будемо в обітованій новій батьківщині — Канаді вільно в радості і спокої святкувати це велике для нас свято 50-ліття вашого подружжя", — сказав брат.

Багато ще було поздоровлень, побажань та подарунків. Ювіляти подякували всім і просили Господа благословити всіх присутніх. Потім відбулася розвага з музикою, танцями та співами народних пісень.

У неділю, 19-го листопада, після св. Літургії, о. Д. Свириденко запросив усіх присутніх у церковну залю на спільний обід...

Не забули і про нашу пресу. М. Іщенко та К. Корнелюк пройшли з тарілкою і зібрали 120 дол. та розділили на "Вісник" — 30 дол., "Український голос" — 30 дол., "Нові дні" — 30 дол., "Українські вісті" — 30 дол.

Отець Д. Свириденко і Добродійка пожертвували на потреби церкви св. Володимира, Садбурі, 100 дол., на Колегію Св. Андрея 50 дол., на Консисторію 50 дол. та на пресу 20 дол.

Хай Господь зберігає наших Ювілятів на добро церкви і на славу Богові многії літа!

М. Іщенко, Садбурі

Приєднуйте

"НОВИМ ДНЯМ"

нових передплатників!

НОВІ МІНІМАЛЬНІ СТАВКИ ЗАРОБІТНИХ ПЛАТЕНЬ

Від 1-го січня 1979 р. увійшли у дію нові ставки про мінімальну заробітну платню.

Ось тут нові ставки, обов'язуючі від 1-го січня 1979 року:

Платня за годину праці	\$ 3.00	*За помешкання та прохарчування	
Платня за годину праці тим, що вчаться	2.90	Ці нові ставки ввійдуть в дію, якщо їх включається в калькуляцію мінімальної заробіткової платні:	
Будівничі та сторожі при будові за годину праці	3.25	За винайм кімнати (1 тиждень)	11.00
*Працівники при продажу алкоголю у ресторанах і т. д.	2.50	Прохарчування денно	1.15
*Платня за годину студентам	2.15	Тижневе прохарчування	24.00
Водії амбулянтів та їх помічники (тижнева платня)	144.00	Винайм кімнати і прохарчування (тижнево)	35.00
Керівники під час полювання та риболовства (менше ніж 5 годин праці)	15.00	*Стара ставка	
За 5 або більше годин праці без перерви або з перервою	30.00	**Цілий робочий тиждень, в який входить день 1-го січня	
		За дальшими інформаціями просимо звертатися письмово або телефонічно на адресу:	

EMPLOYMENT STANDARDS BRANCH
ONTARIO MINISTRY OF LABOUR
400 UNIVERSITY AVENUE
TORONTO, ONTARIO
M7A 1T7
(416) 965-5251

ONTARIO
MINISTRY OF
LABOUR

EMPLOYMENT
STANDARDS
BRANCH

Hon. Robert G. Elgie, M. D., Minister

Крім нашого журналу "НОВІ ДНІ"

• купуйте • передплачуйте • поширюйте • читайте таку демократичну пресу:

Місячник

"НАШ ГОЛОС"

Річна передплата: 6.00 ам. дол.

Одне число: 60 центів

Адреса: "OUR VOICE"

133 Lafayette Ave.

Trenton, N. J. 08610, USA

Phone: (609) 392-4213

Місячник

літератури, мистецтва і су-
спільного життя

"СУЧАСНІСТЬ"

Річна передплата: 25.00 ам. дол.

Одне число: 2.75 ам. дол.

Адреса: Mrs. Nina Ilnytskyj

254 West 31st St. — 15th Floor

New York, N. Y. 10001, USA

Тижневик

"УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ"

(раніше появлялись у Німеччині)

Річна передплата: 20.00 ам. дол.

Одне число: 50 центів

Адреса: "UKRAINIAN NEWS"

2209 Caniff Ave.

Detroit, Mich. 48212, USA

Phone: (313) 365-9130

Річна передплата часопису чи журналу — це гарний, корисний і вартісний дарунок!

СПИСОК АВТОРІВ

твори яких були друковані в "Нових днях" за останні три роки (1976-1978). Числа біля прізвищ вказують числа журналу, в яких згадані автори друкувалися. Листи до редакції і твори, підписані тільки ініціалами, переважно не входять до цього списку.

Абрам'юк-Волинець Л. — 328
Амосов Микола — 314
Андрусяк Никола — 315, 321, 322
Архімович Ол. — 316, 320, 334
Архімович Кіра — 317
Багрянний Іван — 313, 346
Бандура Ольга — 339
Басенко К. — 317
Безуглий З. — 343
Бендер Віталій — 318, 319, 330, 335
Бердник Ол. — 323
Білик В. — 328
Богуславець Леся — 326, 328, 329, 330, 332, 334, 336, 340, 343, 345
Боднарчук Іван — 317, 329, 335
Бойко Ф. — 339
Бойчук Б. — 323
Бослин І. — 330
Буківський Вл. — 312
Вакулєнко Пилип — 313, 314, 317, 320, 322, 335
Ван Стін М. — 341-342, 343
Василенко Ростислав — 315, 330, 343
Василівець С. — 343
Вергун-Головацький І. — 329
Верлен П. — 339
Витвицький Василь — 316, 323
Вінграновський Микола — 323, 336
Волиняк Петро — 316
Волянська Людмила — 340, 341-342, 344
Вольтер — 318-319, 321
Ворох Степан — 341-342
Всегоренко Н. — 320, 321, 326
Гатарин Григорій — 335, 338
Гай-Головко Ол. — 314, 318-319
Гак Анатоль — 314
Галан Анатоль — 315, 316, 330, 340, 341-342, 344
Гаран Євген — 315, 318-319, 328, 341-342
Гарасевич Марія — 323, 328
Гармаш Міра — 316, 329, 339, 343, 346
Гарматенко М. — 334
Гвоздецький Яків — 331, 335, 340
Годованик О. О. — 325
Голуб Василь — 316, 339, 345, 346
Горацій — 345
Гордієнко Гаврило — 315, 337, 339, 345, 346
Гошуляк Йосип — 340
Гресь П. — 335
Гривник Ю. — 314

Гринько А. — 333
Гринько Віктор — 339
Гришко Василь Ів. — 344
Грін Пилип — 315, 317, 326, 328, 329
Гумецька Ася — 312, 313
Гурамівські Давид — 332
Гурко Стефанія — 329
Гава Михайло — 338, 340, 343, 346
Герич Юрій — 337
Гольдельман С. — 322
Дальний Мар'ян — 312, 313, 316, 317, 323, 327, 331, 332, 333, 337, 338, 339, 340, 341-342, 343, 344, 345, 346
Даниленко В. — 324
Даревич Юрій — 316
Даріо Рубун — 339, 341-342, 345
Дейнега С. — 324, 325, 330, 331, 332
Демиденко Ілля — 321, 339
Денисенко Л. і Ю. — 344
Джеря Ф. — 328
Діденко Іван — 312
Діма — 331
Дмитрієнко Марія — 334
Добрянський Михайло — 346
Домазар Сергій — 332
Донець Надія — 314
Донцов Дмитро — 344
Дончук Зосим — 344
Драгоманов Світ. — 322
Дурбак Іван — 339
Елагін І. — 336
Єсенін С. — 315
Єфремов Сергій — 341-342, 343, 345
Жак Івга — 340, 344, 345
Завітневич Василь — 317
Запорізький Ол. — 314, 341-342
Зірчастий Остап — 322
Зозуля Олександр — 321
Ільницький Роман — 340
Кардэш Л. — 333
Кардиналовська Мітрала — 313
Карпенко-Криниця Петро — 337, 338, 339, 340
Качурівський Р. — 316
Качанов М. — 345
Качуровський Ігор — 328, 329, 330, 334, 335, 336, 338, 345
Кейван Іван — 329
Кислиця Дмитро — 312, 322, 323, 326, 330, 331, 336, 337, 338
Кмета-Ічнянський Ів. — 315
Коваленко Боженна — 322
Ковшун М. — 318-319, 331, 338
Колдам Н. — 336
Колесса М. — 322
Колодій В. — 315
Коновал Олексій — 312, 313, 314, 316, 317, 322, 323, 324, 335, 334, 336, 337, 341-342, 344
Конюх Віктор — 337
Корнієнко Б. — 324
Король Нестор — 314, 316
Коротич Віталій — 312
Коротюков Олекса — 333

Костенко Ліна — 338, 343
Костюк Григорій — 345
Криволап Юрій — 313
Крусь Галина — 312, 316, 317, 320, 332, 337, 339
Күзьмович Ол. — 315, 320
Күленко Олекса — 336
Күрпіта Теодор — 337
Лавренко Мих. — 328
Лазарук М. — 314
Ласкавий Н. Е. — 321, 346
Лебідь О. — 324, 328
Лінет М. — 326, 346
Лук'яненко Левко — 346
Любченко А. — 326
Люшня В. — 324
Лясковський - Коломієць А. — 346
Май Олександр — 314, 320, 321, 323
Мазєпа Богдан — 329
Макарик Ірина — 340
Манор Ф. С. — 332
Манило Іван — 313, 335
Марголіна Л. — 322
Марунчак Михайло — 322
Марченко В. — 335
Матвієнко Теодор — 314
Метлинський П. — 325
Мовчан Юліан — 331, 335
Мойсєєва Л. — 317
Моррісон Р. Г. — 313
Мурович Лариса — 334
Муєєнко П. — 318-319
Неприцький-Грановський Ол. — 321
Нейріш Н. — 317
Несіна Олена — 320, 326, 328, 329, 336, 346
Несторович Вол. — 318-319
Некрасов Віктор — 328
Нитченко Дмитро — 329, 337
Новак Віктор — 332
Овечко Іван — 321, 333
Одарченко Петро — 333, 334, 336, 337, 338, 339, 340, 341-342, 343, 344, 346
Одинець М. — 326
Озінга Джеймс Р. — 314
Олесницький Остап — 314
Олтанець М. — 332
О'Малей М. — 315
Павлюк Г. — 332
Панченко С. — 329
Пастернак Борис — 325, 331, 337
Петрарка Фр. — 345
Петрашівський В. — 325
Підкова Степан — 317, 329, 339, 341-342
Підріз М. — 316
Пічета О. — 324
Повстенко Юрко — 340
Подопригора Ф. — 339
Пошиваник Ол. — 321
Радіон С. — 320
Рахманний Роман — 317, 320, 336, 338, 339
Рендаль Л. — 333
Рибальчин Р. — 333
Рільке Р. М. — 343

Робартс Джон —	326	Сташевський І. —	332	Цибенко Надія —	320
Рожественський С. —	330	Стрелковська В. —	315	Чавчавадзе І. —	324
Ромен Левко —	318-319	Стус Василь —	313	Чабанрук І. —	329
Рошко Кл. —	322	Тарнавський Остап —	314, 321	Чапленко Василь —	313, 315
Руденко Микола —	335, 343		343, 345		318-319, 323, 325, 326, 346
Руніч Б. —	324, 325, 330, 331	Тимошенко К. —	332	Черненко Олександра —	339
Рябченко Олена —	322	Тичина Павло —	315	Чопик Д. Б. —	313
Сварог Вадим —	324, 325, 326, 327	Ткач Юрій —	315	Чорний Степан —	317, 331
	328, 329, 330, 331, 332, 333	Третяк Ольга —	317, 331	Чуб Дмитро —	312, 315, 322, 323
	334, 335	Туз Ніна —	315		331, 334, 339, 343, 345, 346
Семененко Олександр —	318-319	Туркало К. —	317, 322, 332, 336, 343	Шаян Володимир —	345
Сеник Оксана —	341-342	Туровський Є. —	334	Шерей Ганна —	315
Сербин З. —	332	Феденко Панас —	320, 329, 345	Шонк-Русич К. —	335, 341-342
Сенишин Катерина —	314, 320	Федорівський Степан —	337	Шпилька Ол. —	344
	341-342	Филипович Ол. —	312	Штернберг Є. —	329
Сірка Й. —	321	Филипович Павло —	332	Шулежко П. —	333
Славутич Яр. —	334, 344	Френч В. —	341-342	Шумовський П. —	332
Слущевська М. —	328, 333	Харчун Ярослав —	316, 338, 339	Щербак Микола —	312, 315
Смолій Іван —	317		341-342, 345	Щербань І. —	331
Снегірьов Гелій —	332, 345, 346	Химич Микола —	321	Щербина Никифор —	312
Сорока Степан —	340	Хохітва Теодор —	318-319, 320	Юриняк Анатоль —	325, 340, 344
Сосновський Михайло —	341-342		322, 338	Ярош В. —	324, 325, 326, 332
Сотник Г. —	333				

СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ НА РОЗБУДОВУ В-ВА "НОВІ ДНІ"

на день 30-те грудня 1978 р.

Галина Гювер, Сакраменто, США	\$50.00	П. Сіренко, Ляшін, Канада	4.00
п-і Бережна, Гелендейл, США	50.00	Г. Вовкодав, Торонто, Канада	4.00
М. Іщенко, Судбури, Канада	30.00	П. Моринець, Лондон, Канада	4.00
Д. Таран, Бельгія	28.00	М. Перекліта, Торонто, Канада	4.00
Л. Новітська, Зах. Німеччина	25.00	С. Федасенко, Торонто, Канада	4.00
К. Шонк, Рілейс, США	15.00	Ю. Заварихін, Оуквіл, Канада	4.00
В. Пилипенко, Вінніпег, Канада	10.00	Н. Барабаш, Вілловдейл, Канада	4.00
А. Макаренко, Судбури, Канада	10.00	А. Ткаченко, Лімбрідж, Канада	4.00
О. Лисик, Ошава, Канада	10.00	В. Логин, Гамільтон, Канада	4.00
Л. Дончук, Філядельфія, США	10.00	В. Бражник, Чикаго, США	4.00
М. Громницький, Сан Франціско, США	10.00	Ф. Гайовий, Міннеаполіс, США	4.00
С. Синявський, Бедфорд, Англія	10.00	Т. Хохітва, Лявдердейл, США	4.00
Д-р Б. Шебунчак, Монктлер, США	10.00	С. Гела, Торонто, Канада	4.00
М. Грамяк, Філядельфія, США	10.00	П. Родак, Торонто, Канада	4.00
В. Стадніченко, Зах. Німеччина	10.00	Я. Гвоздецький, Австралія	3.30
Ярема Попель, Клівленд, США	10.00	С. Бондарець, Австралія	3.30
Д. Слюсар, Лондон, Канада	9.00	Юліан Ревай, Нью-Йорк, США	2.00
М. Коробець, Судбури, Канада	7.00	І. Залевський, Торонто, Канада	2.00
М. Хархаліс, Торонто, Канада	7.00	В. Нечай, Монтреаль, Канада	2.00
Г. Рудницький, Монтреаль, Канада	7.00	В. Жураківський, Брамейл, Канада	2.00
Д-р А. Пашковська, Бейон, США	7.00	В. Юрченко, Бруклін, США	2.00
Проф. О. Одарченко, Такома, США	6.00	І. П. Сташевський, Лос Анджелос, США	2.00
В. Неліпа, Торонто, Канада	5.00	А. Хоменко, Морісвілл, США	2.00
М. Татарів, Гамільтон, Канада	5.00	Н. Косовська, Чикаго, США	2.00
В. Пакуляк, Міннеаполіс, США	5.00	О. Денисюк, Іслінгтон, Канада	2.00
А. Баранник, Кергонксон, США	5.00	Д. Пальчик, Трой, США	2.00
В. Литвинець, Судбури, Канада	4.00	А. Максимлюк, Торонто, Канада	2.00
В. Коржанівський, Торонто, Канада	4.00	А. Сенько, Ярдвілл, США	2.00
Р. Лібер, Торонто, Канада	4.00	О. Шпаківська, Бруклін, США	2.00
Ф. Подопрігора, Лондон, Канада	4.00	С. Пігуляк, Клівленд, США	2.00
П. Марченко, Рівер, США	4.00	І. Антипенко, Філядельфія, США	2.00
С. Фурса, Детройт, США	4.00	І. Новохатський, Фокс Рівер, США	2.00
М. Безпечний, Ніагара Фаллс, Канада	4.00	І. Посипайло, Форт Лавдер, США	2.00
Г. Сидорець, Трентон, США	4.00	П. Колил, Торонто, Канада	2.00
А. Лисий, Гопкінг, США	4.00	І. Юхименко, Іслінгтон, Канада	2.00
Г. Романенко, Торонто, Канада	4.00	В. Євтушка, Ошава, Канада	2.00
		А. Кіриченко, Торонто, Канада	2.00
		В. С. Михитчук, Віловдейл, Канада	2.00
		І. Передерій, Монтреаль, Канада	2.00
		Г. Стефанович, Торонто, Канада	2.00
		І. Шаботинський, Іслінгтон, Канада	2.00

Тамара Гуська, Вассага, Канада	2.00
В. Матвієнко, Лясаль, Канада	2.00
Л. Гузик, Ванкувер, Канада	2.00
І. Шепель, Гамільтон, Канада	2.00
М. Євсєвський, Філадельфія, США	2.00
П. Діловський, Рочестер, США	2.00
І. Обринба, Менсфілд, США	2.00
А. Соляр, Тандер Бей, Канада	2.00
М. Муха, Вестон, Канада	2.00
Е. Рудєвська, Саскатун, Канада	2.00
М. Назарець, Річмонд, США	2.00
І. Громик, Колорадо, США	2.00
Д. Садівничий, Клівленд, США	2.00
М. Матула, Мейплвуд, США	2.00
А. Качор, Вінніпег, Канада	2.00
Е. Сороко, Саскатун, Канада	2.00
Інна Колос, Голівуд, США	2.00
В. Білонок, Трой, США	2.00
М. Лінинський, Стонгстоун, США	2.00
Л. А. Долинський, Амстердам, США	2.00
Б. Гвоздецький, Салт Лейк, США	0.70

Усього разом \$556.30

АВСТРАЛІЯ

(в австралійських доларах)

С. Криволап	20.00
Н. Закревський	5.00
Д. Микитенко	3.00
В. Осмоловська	3.00
М. Іричак	1.00
Т. Луковська	0.50

Усього разом \$ 32.50

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Проф. О. Одарченко, США	2
С. Криволап, Австралія	1
Г. Гвоздецький, Австралія	1
Ф. Гайовий, США	1
В. Жұраківський, Канада	1
А. Кулик, Торонто	1
Г. Мороз, Торонто	1.

Спасибі всім за допомогу!

СПРОСТОВАННЯ ПОМИЛОК

У грудневому числі "Нових днів" (ч. 346) у статті "Щаранський..." просимо справити такі помилки: стор. 14, рядок 8 знизу має бути "Адже сирійці і палестинці..."; стор. 15, рядок 25 згори має бути "Суспільство наше — це в більшості збагатілі хлібоїди..."

,бороби-и(стор.14

У вірші М. Гармаш, стор. 3, рядок 12 згори має бути "Це шлях до Бога". — Редакція

Просимо вибачення в Авторів, що деякі твори не ввійшли з технічних причин до цього числа, хоч ми і його збільшили до 36 сторінок.

ПРОХАЄМО

цю форму зголошення передплати відтати і виконати, долучити Вашого чека і НЕГАЙНО ВИСЛАТИ на адресу адміністрації "Нових днів".

ЗГОЛОШЕННЯ ПЕРЕДПЛАТИ

До Адміністрації журналу "Нові дні" в Торонто

Адреса: NOWI DNI

Box 126, Postal Stn. "N"

Toronto, Ont. M8V 3S4, Canada

Оцим зголошую (відновляю) свою передплату на журнал "Нові дні". Одночасно надсилаю чеком — грошовим переказом (непотрібне перекреслити):

- 1) Річну передплату на 1979 рік \$10.00
 - 2) Залеглу передплату до кінця 1978 р. \$ -----
 - 3) Даток на пресфонд "Нових днів" -- \$ -----
- Разом \$

Біля Вашої адреси надруковано, до якого місяця і року заплачена Ваша передплата. Тож легко вирахувати Ваше заборгування до кінця 1978 року.

Чеки і грошові перекази виписувати на "NOWI DNI".

МОЯ АДРЕСА

(виповнити чітко латинкою)

Ім'я і прізвище

Вулиця і ч. дому

Місто і провінція (стейт)

Поштовий код

ШАНОВНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ І ЧИТАЧІ "НОВИХ ДНІВ"!

● Якщо бажаєте, щоб "Нові дні" ТОЧНО П'ЯВЛЯЛИСЯ, БУЛИ КРАЦІ СВОЇМИ МАТЕРІАЛАМИ (за що треба би платити авторські гонорари!), БУЛИ БІЛЬШЕ ІЛЮСТРОВАНІ Й МАЛИ БІЛЬШЕ ЯК ДОСІ СТОРІНОК, обов'язково ПРИЄДНАЙТЕ ХОЧБИ ОДНОГО НОВОГО ПЕРЕДПЛАТНИКА і СКЛАДІТЬ у цьому ювілейному році "Нових днів" (дивись редакційна стаття!) СВІЙ ДАТОК НА ПРЕСФОНД ВАШОГО ЖУРНАЛУ.

● Як передплатники, читачі й прихильники "Нових днів" самі цього не зроблять, НІХТО ІНШИЙ за Вас, Дорогі Друзі, ЦЬОГО НЕ ЗРОБИТЬ!

● "Нові дні" — це наш власний здобуток і наш власний журнал. ДОКАЖІМ це нашим спільним ДІЛОМ!!!

● "Нові дні" можуть появлятися ЛИШЕ ЗАВДЯКИ ТОЧНИМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ І ЖЕРТВОДАВЦЯМ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ
"НОВИХ ДНІВ"

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1668

if not delivered please return to:

NOWI DNI
Box 126, Postal Station "N"
Toronto, Ont., Canada M8V 3S4

УКРАЇНСЬКА КНИГА ТОРОНТО

НОВА ЛІТЕРАТУРА, ЩОЙНО ОДЕРЖАНА З УКРАЇНИ

Бедзик Юрій. БЛАКИТЬ. РОЗКРИЛЛЯ. Романи. "Дніпро", Київ 1978, стор. 526. Ціна	\$6.40
Болдуїн Дж. ЯКБИ ВІЙЛ-СТРІТ МОГЛА ГОВОРИТИ. Роман. Переклад з англійської. "Молодь", Київ 1978, стор. 134.	3.10
Гончар Олесь. ЛЮДИНА І ЗБРОЯ. Роман. "Молодь", 1978, стор. 331.	4.95
Доманович Радос. СТРАДІЯ. ПОДАРУНОК КОРОЛЮ. Переклад з сербо-хорватської. "Дніпро", Київ 1978, стор. 279.	4.10
КИЇВСЬКИЙ ЗООПАРК. Фотоальбом. Київ, "Мистецтво", 1978.	7.25
А. С. МАКАРЕНКО. Життя і творчість у документах, фотографіях, ілюстраціях.	6.95
НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС І МОВА. Під редакцією М. Жовтобрюха. "Наукова Думка", Київ 1978, стор. 193.	6.25
Плиско Н. М. ВИКЛАДАННЯ СИНТАКСИСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ. "Для вчителів". "Рад. школа", Київ 1978, стор. 178.	1.95
УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ КАЗКИ. "Каменярь", Київ 1977, стор. 221.	4.10
Цюпа Іван. УКРАЇНА — РІДНИЙ КРАЙ. Розповідь про Україну. "Веселка", Київ 1978, стор. 208.	3.25

ПИШІТЬ ЗА СПИСКАМИ КНИЖОК І ПЛАСТИНОК!

- УВАГА! Поштові витрати за пересилку пластинок і книжок оплачує покупець.
- У Канаді за один фунт книжок поштова оплата — 25 центів, у США — 54 центи.

UKRAINSKA KNYHA

1162 Dundas Street West, Toronto, Ontario M6J 1X4, Canada

Tel.: 532-8928